folklor/edebiyat, cilt:19, sayı:76, 2013/4

O. WILDE'IN "DORIAN GRAY'İN PORTRESİ", H. HESSE'NİN "NARZİSS VE GOLDMUND" VE N. GÜRSEL'İN "RESİMLİ DÜNYA" ADLI ESERLERİNDE NARSİSİZM ÖĞELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI*

Medine Sivri - Işıl Köylü*****

Giriş

Bu makalede Oscar Wilde'ın "Dorian Gray'in Portresi", Hermann Hesse'nin "Narziss ve Goldmund" ve Nedim Gürsel'in "Resimli Dünya" adlı eserlerine yansıyan narsisizm olguları, karşılaştırmalı edebiyat bilimi verileri doğrultusunda benzer ve farklı yönleriyle karşılaştırılarak, narsist mitinin bu eserlerde nasıl bir dönüşüm yaşadığı ortaya konulmaya çalışılacaktır. Yapılan incelemelerde Ovidius'un "Dönüşümler" adlı yapıtı temel alınacaktır.

Bu karşılaştırmalı inceleme ile mitoloji ve edebiyat arasındaki ilişkinin açığa çıkarılarak

* Bu makale, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde Doç. Dr. Medine Sivri'nin danışmanlığında Işıl Köylü'nün hazırladığı ve 15 Mayıs 2013'de tamamladığı "Oscar Wılde'ın "Dorian Gray'in Portresi", Hermann Hesse'nin "Narziss ve Goldmund" ve Nedim Gürsel'in "Resimli Dünya" Adlı Eserlerinde Narsist Mitinin Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tezinden çıkarılmıştır.

** Doç. Dr. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü.

*** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü Yüksek Lisans Mezunu (Karşılaştırmalı Edebiyat Uzmanı).

mitik unsurların edebiyat eserlerinde yinelenerek yaşamaya devam ettikleri savı kanıtlanmaya çalışılacaktır.

Yaşamın başlangıcından beri var olan ve herkese özgü nitelik içeren bazı değerler vardır. Bu evrensel nitelikte değerler mitler aracılığıyla gün yüzüne çıkarlar ve insanlara yaşamda örnek teşkil ederler. Bu değerler sayesinde içinde bulunulan durumlarla başa çıkılabileceğinin farkına varılır, çünkü önce de böyle bir durumun yaşandığı bilincine varılır. Bu ortak değerler farklı koşullarda ve farklı kültürlerde, farklı biçimlere bürünerek kendilerini tekrar ederler. Yani geçmişte mitolojik kahramanların karşılaştıkları olayların, günümüze kadar şekil değiştirerek anlatıla geldikleri görülür. Böylece sanatta, edebiyatta ve folklorda sürekli yinelenen durumlar ortaya çıkarlar. Bunlar arketip olan durumlardır ve eserlere yansıyan bu arketiplerin ortaya çıkarılması eserlerin bütünüyle kavranmasına olanak sağlar.

Çalışmada incelenecek eserlerde Narkissos mitinin bu şekilde bir tekrarı söz konusudur. Mitolojik bir kahraman olan Narkissos'un farklı ülkelerde ve farklı kültürlerde yazılmış olmalarına rağmen, Oscar Wilde'ın, Hermann Hesse'nin ve Nedim Gürsel'in söz konusu eserlerine ortak bir figür olarak yansıdığı görülür. Ancak insanın iç dünyasına geniş yer verilerek aktarılan ve modernleştirilen mitin eserlere yansıyış biçiminin farklı şekillerde gerçekleştiği görülmektedir. Wilde'ın Dorian Gray karakteri ve onun portresine olan hayranlığı üzerinden işlediği narsisizm, Hesse'de Narziss ve Goldmund arasındaki ilişki ile kendini gösterir. Nedim Gürsel'in ise narsisizmi; Kamil Uzman karakterinin kendisini Bellini karakteriyle özdeşleştirmesi üzerinden işlediği görülür. Ancak eserlerdeki karakterlerin bu narsisistik durumlarını algılayabilmek için öncelikle onların yaşamlarını ilk çocukluk ilişkilerinden, yani anneleri ile olan ilişkilerinden başlayarak değerlendirmek gerekir. Çünkü bireyin gelişim aşamasında yaşadığı ilk nesne ilişkileri, onun kişiliğinin belirlenmesinde en önemli etkenlerden biridir. Bu aşamanın anormal şekilde seyretmesi çocuğun narsisistik bir eğilim göstermesine sebep olmaktadır (bkz. Freud, 1998: 62). Çünkü *"erken dönemlerdeki zedeleyici anne-baba kayıpları narsisistik sektörleri harekete geçirirler" (Tangör, Dilsiz: 1996: 382)*. Nitekim birçok araştırmacı tarafından *"narsisizmin erken gelişim dönemindeki yetersiz ebeveynlikten kaynaklanan bir karakter eksikliği" (Beck, 2008: 366)* olarak algılandığı görülür.

"Dorian Gray'in Portresi", "Narziss ve Goldmund" ve "Resimli Dünya" adlı eserlerde başkişilerin küçük yaşta annelerini kaybetmiş oldukları ve kötü bir çocukluk yaşadıkları görülür. "Dorian Gray'in Portresi"nde Dorian'ın annesi ailesinin onaylamadığı bir subayla evlenir, ancak birkaç ay sonra kadının babasının parayla tuttuğu bir serseri tarafından öldürülür. Birkaç yıl sonra kadın da ölür ve Dorian dedesinin, Lord Henry Kelso'nun yanında annesiz büyümek zorunda kalır:

> *Çılgın bir arzu için herşeyi göze alan bir kadın. Mutluluk dolu birkaç haftayı kesip atan çirkin, aşağılık bir cinayet. Aylar süren bir sessiz acı dönemi ve acılar içinde doğan bir çocuk. Ölüm annesini götürüyor ve oğlan yalnızlığa ve yaşlı, sevgisiz bir adamın katı yürekliliğine terk ediliyor (Wilde, 2004: 41).*

Yine eserde Dorian Gray Lord Kelso'yu kötü biri olarak hatırlar: "Büyük babasının adı geçince Dorian gözlerini kırpıştırdı. Onunla ilgili kötü hatıraları vardı" (A.g.e. 130). Ayrıca Lord Kelso'nun, Dorian'a annesinden dolayı kötü davranarak onu tavan arasında bir odaya yerleştirmesi sonucu, Dorian'ın kötü bir çocukluk geçirdiği görülür:

Buraya girmeyeli dört yıl olmuştu. Lord Kelso burasını torunu için özel olarak yaptırmıştı. Çünkü çocuğu şaşılacak kadar annesine benzemesinden ve diğer bir takım nedenlerden dolayı hiç sevmezdi ve hep kendisinden uzak tutmaya bakardı (A.g.e.: 133).

"Narziss ve Goldmund" adlı eserde benzer bir şekilde üst düzey bir subayın oğlu olan Goldmund, annesinin uygunsuz davranışları yüzünden babası tarafından kovulması sonucunda annesinden mahrum kalarak babası ile birlikte yaşamaya başlar. Ancak babası Goldmund'u istememektedir. Bu yüzden onu manastıra bırakır:

Ama kardeşlerim yok benim, annem de yok, bir tek babam var… Goldmund'un babası kendisine imalarda bulunmuş, oğlunun hep manastırda kalmasını dilediğini açık seçik dile getirmişti. Goldmund'un doğumuyla ilgili yüz kızartıcı bir durum vardı… (Hesse, 1994: 21).

"Resimli Dünya" adlı eserde yine Kamil Uzman karakterinin babasıyla birlikte bir bodrum katında yaşadığı, annesiz ve mutsuz bir çocukluk geçirdiği görülür:

Yazdıkça İstanbul'da geçen çocukluğunu anımsadı. O bodrum katındaki mutsuz yılları. Babası içki sofrasında arkadaşlarıyla, kimi zaman da eve getirdiği kadınlarla birlikteyken o yatak odasına sığınır, orada, lambanın çiğ ışığında okurdu. Ta ki babası sallanarak gelip okumanın yarar ve zararları konusunda nutuk atmaya başlayana kadar. Sofaya kurulan çilingir sofraları, bitip tükenmek bilmeyen sarhoş muhabbetleri, tartışmalar sonra sabaha karşı herkes gidip ortalık yatışınca eve çöken o iğrenç anason kokusu (Gürsel, 2004a: 92- 93)

Ayrıca annesinin ölümünden çok etkilenmiş olan Kamil Uzman'ın, belli bir zaman sonra babası tarafından yatılı okula verildiği ve burada yalnızlık çektiği görülür:

*Geçmişini araştırıp daimi yatılı okumasının nedenini öğrenirler miydi acaba? Annesinin ölümünden sonra onu geceleyin yatakta nasıl beklediğini, babası yeniden evlenince nasıl sarsıldığını, biraz büyüdükten sonra nasıl hırçınlaşıp evi birbirine kattığını,… bunun üzerine nasıl yatılı okula verildiğini. Hafta sonları ziyaretine gelip onu çıkarmak isteyen babasını değil görmek yüzüne bile bakmak istemediğini, iyice içine kapanıp kendini derslere verdiğini, düşlerinde hep bodrum katında gölgeler kıpırdarken üzerine eğilen yuvarlak, beyaz bir yüz gördüğünü, sonra o yüz karanlıkta eriyip gidince her şeyin karabasana d*önüştüğünü keşfederler miydi? (A.*g.e.: 336- 337).*

Dorian Gray, Kamil Uzman ve Goldmund karakterlerinin yalnızlık içinde anneden mahrum bir şekilde büyümeleri, hayatlarında iyi bir ebeveyn figürü bulunmaması onların narsisistik açıdan zedelenme yaşadıklarının bir göstergesi olarak algılanabilir. Nitekim çocuğun ilksel nesne olarak algıladığı anneden ayrı kalması, onunla gerektiği gibi normal bir ilişki içerisinde bulunamaması ruhsal gelişiminde sorunlar yaşamasına sebep olur. Ancak *"içe yansıtılan ilksel nesne (anne) 'ben'de yeterince güvenli bir biçimde kök salabilirse, olumlu bir gelişimin temelleri atılmış olur" (Klein, 1999: 20)*. Doğumdan önce anne ile bir bütün olan çocuk, doğumdan sonra bu bütünlüğü kaybetmesiyle, doğum öncesi döneme evrensel bir özlem duyar. Eğer her şey yolunda giderse, doğum öncesi durumdaki gibi anne bebek

birliği ve buna eşlik eden güven duygusu tekrar kurulabilir. Bu ise çocuğun anneye yatırım yapabilmesine, onu sevilen nesne haline getirmesine sebep olur. Çocuk tüm arzularını karşılayacak bir nesnenin var olduğunu düşünerek anneyi içine yansıtır ve anne artık onun bir parçası durumuna gelir. Böylece başlangıçta annenin içinde olan çocuk sonrasında anneyi içinde taşımaktadır (bkz. A.g.e.: 20-21). Çocuğun ilk olarak tamamen kendisine yönelik olan ilgilerinin daha sonra ilksel nesneye kaydığı görülmektedir. Çocuk bu aşamada kendini tümgüçlü hissetmektedir. Her şeyin kendisinin kontrolünde olduğunu sanmaktadır, çünkü aslında bu aşamada anneyi kendisinden ayrı bir nesne olarak görmemektedir. Bir bakıma bir tür aynalama süreci içerisindedir. Çocuk anneye baktığında aslında kendisini, kendi yansımasını görmektedir. Çocuğun bu tümgüçlülük aşaması; anneyle bir olma, bütünleşme ve onu arzu nesnesi haline getirme durumu onun narsisistik eğilimleridir.

Çocuğun bu narsisistik eğilimlerini ödipal evrede babanın devreye girmesiyle sağlıklı bir şekilde yönlendirmesi gereklidir. Bu zamana kadar yalnızca anne ve çocuktan oluşan ilişkiyi şekillendiren ve yönlendiren baba olacaktır, çünkü babanın devreye girmesiyle çocuğun tümgüçlülüğü engellenmektedir. Böylece çocuk kendisinin tek olmadığını kavrar ve tüm bu arzularını bastırmak zorunda kalır. Bu çocuk için katlanılması zor bir şeydir, ancak başarılı bir şekilde bu arzularını bastırır ve kendisini annesinden ayırabilirse sağlıklı bir gelişim göstermiş olur. Bu sayede kendisini ve kendi benliğini var edebilir, kişiliği yerine oturur. Eğer bu durumun aksi yaşanırsa, çocuk bu durumu kabullenemez ve bir fantezi dünyasında yaşamaya başlarsa, benliğini sağlıklı bir şekilde bütünleyemez. Ayrı bir birey olamaz ve kişiliğini oluşturamaz. Böylece bir arayış içine girer, yaşamı boyunca ilksel nesnesine (annesine) sürekli bir özlem duyar (bkz. Freud, 1999: 56-68; Lacan, 1994: 48-60; Klein, 1999: 19-22, 239).

Tüm bunlardan yola çıkarak dedesiyle birlikte büyümek zorunda kalan Dorian Gray'in, babaları tarafından manastıra ve yatılı okula bırakılan Goldmund ile Kamil Uzman'ın ruhsal gelişimlerinde normal bir aşama yaşamadıkları iddia edilebilir. Dolayısıyla narsisistik eğilimlerini sağlıklı bir şekilde yönlendiremedikleri de söylenebilir. Ayrıca eserlerde her üç karakterin de sürekli annelerine, yani ilksel nesneye özlem duyarak onu anımsadıkları görülmektedir.

"Dorian Gray'in Portresi"nde Dorian karakteri sürekli köydeki evinin soğuk resim salonuna giderek annesinin resmine bakar ve onu düşünür:

> *Ve annesi Leydi Hamilton yüzlü, dudakları şarapla ıslanmış gibi duran bir kadındı. Dorian annesinden kendisine neler geçtiğini biliyordu. Güzelliğini ve güzellik karşısındaki tutkuyu ondan almıştı. Annesi sırtında Bacchus rahibelerine has o bol elbisesiyle ona gülümsüyordu. Kadının saçlarında asma yaprakları vardı. Elindeki kupadan turuncu bir renk yayılıyordu. Resimdeki ışıltılar sönükleşmişti, ama derinlikleri ve parlaklıklarıyla gözler birer harikaydı hala. Kadının gözleri Dorian nereye giderse gitsin onu takip edeceklermiş gibi duruyordu (Wilde, 2004: 155).*

"Narziss ve Goldmund" adlı eserde yine Goldmund'un sürekli annesini düşlemekte olduğu görülür:

> *Bir kez daha o görkemli ve sarışın kadının, annesinin hayali gözlerinin önünde belirdi, ılık bir rüzgar gibi ruhundan esip geçti; yaşamın; sıcaklık, sevecenlik ve içtenlikli anımsatmaların oluşturduğu bir bulut gibiydi tıpkı (Hesse, 1994: 68).*

"Resimli Dünya"da ise Kamil Uzman'ın duyduğu anne özlemi kitapta geçen şu ifadelerden anlaşılmaktadır:

Yalnız yaşamında bilmeden yöneldiğini, her gün ona doğru yürüdüğünü, bu uzun yürüyüşün hiçbir zaman bitmeyeceğini artık anlamış da olsa, bir türlü vazgeçemediği o uzak kadın yüzünü çizecekmiş gibi geliyordu… Annenin anısı öylesine yakın o denli gerçekti ki… Lamba söner sönmez üzerine eğilip alnından öpecek onu, hala yaşıyormuş, yıllar önce ölüp biricik oğlunu terketmemiş gibi kulağına yumuşacık dua sözleri fısıldayacak. "Sahi ne diye öldün bir kış akşamı beni yatağımda böyle yalnız, çekili perdenin ardında kıpırdayan gölgelerle başbaşa bırakarak ne diye öldün sanki!"(Gürsel, 2004a: 82- 83).

Böylelikle normal bir ruhsal gelişim yaşamayan, narsisistik eğilimlerini sağlıklı bir şekilde yönlendiremeyen ve anneyi kaybetmeyi kabullenemeyen bu üç karakterin, benliklerini bütünleyemediklerine şahit oluyoruz. Dolayısıyla bir benlik arayışı içinde olduklarını söyleyebiliriz. Çünkü ödipal evredeki çocuk gibi onların da kendiliklerinin bir parçası eksik konumdadır ve onu bulmadan kendiliklerini birleştiremeyeceklerdir. Bu yüzden de onunla bağlarını hiç koparmamaya çalışacaklardır:

Ruhun birincil narsisizm dengesinde bir bozukluğa maruz kaldıktan sonra, kaybetmiş olduğu narsisistik mükemmellik deneyimini koruyabilmek için, o mükemmelliği arkaik gelişmemiş (geçiş niteliği taşıyan) bir kendilik nesnesine, idealleştirilmiş ebeveyn imagosuna devrettiği bir durum söz konusudur. Artık bütün mutluluk ve güç idealleştirilmiş nesnede yerleşmiş olduğundan, çocuk nesneden ayrıldığında kendisini boş ve güçsüz hissedecek, bundan ötürü de o nesneyle sürekli birliğini sürdürmeye çalışacaktır (Kohut, 1998: 49).

Eserlerde Dorian Gray, Goldmund ve Kamil Uzman karakterlerinin ödipal evredeki çocuk gibi sürekli anneye kavuşma ve kendini var etme çabası içerisinde olmaları onların narsisistik bir tutum sergilediklerinin göstergesi olarak algılanabilir. Sürekli duydukları anne özlemi hayata bakış açılarını değiştirir ve yaşamlarını yönlendirmelerinde belirleyici etken olur. Nitekim eserlerde bu karakterlerin, kendilerine çocukluklarındaki bu yitirilmiş narsisizm mükemmeliyetini hatırlatan bir 'ben' ideali oluşturdukları görülür. Oscar Wilde'ın eserinde Dorian'ın ideali; kendi portresidir. Hesse'nin eserinde Goldmund'un ideali Narziss karakteridir. Gürsel'in eserinde ise ressam Giovanni Bellini'dir. Karakterlerin kendilerinde geçmişlerini, geçmişe olan özlemlerini, bir bakıma kendi benliklerinin bir yansımasını buldukları bu idealler, onların bir çeşit uyanış yaşamalarına sebep olur. Dorian Gray'in, Goldmund'un ve Kamil Uzman karakterlerinin yaşadıkları bu durum aslında Narkissos'un yaşadığı durumdan farksızdır. Narkissos'da kendi benliğini su içmek için gittiği bir ırmakta gördüğü yansımasında bulur:

Durmuş bir av dönüşü yorgun çocuk burada,
Dalmış suyun pırıl pırıl görünüşüne
Gidermek istemiş susuzluğunu. İçmiş sudan,

Bir başka susama başka yanma duymuş içinde.
Tutulmuş suda gördüğü güzel yüze, gövdesiz güzelliğe (Ovidius, 1994: 81, 82).

Kendi yansımasına hayran olan Narkissos'un kendine; öz benliğine dönüşü söz konusudur. Narkissos'un asla ulaşamayacağı bir yansımaya âşık olması ve onu özlem duyup elde etmek istemesi, karakterlerin asla sahip olamayacağı, yitirilmiş çocukluk narsisizmlerine hissettiği duygularla aynıdır. Elde edemediği yansıması yüzünden acı ve keder duymaktadır, kendini eksik hissetmektedir. Ancak ona ulaştığında ruhunun tamamlanacağını düşünmektedir:

Narkissos kendini olduğu haliyle sevmiyor, olmak istediği haliyle seviyordur. Aşk kendine yönelik bir aşk bile olsa; bir eksiklik, yalnızlık ve huzursuzluk duygusundan kaynaklanır ve bu nedenle tamamlanmayı amaçlar, yani bir ideale yönelmiştir. Aşk Narkissos'un kendini gerçekleştirme yönündeki çabalarının, ben idealine ulaşma yolundaki umutsuz dürtünün ikamesidir. Umutsuzdur, çünkü ideale ulaşmanın imkansızlığıdır aşkı mümkün kılan. Narkissos'un narsisizmi öz sevgiden kaynaklanmaz, tersine kendinden nefrete daha yakındır. Narkissos kendi içinde hiçbir zaman ulaşamayacağı bir ideal "ben"e aşıktır (Kocabıyık, 2010: 129).

Bu açıdan Narkissos miti bireyin kendini var etmesini anlatır. *"Aynanın karşısına geçişin, ben keşfi sürecini simgelediği sezgisini taşır. Onun kendine yönelik sevgisini, kendini keşfedince eriştiği kavuşma ve bütünleşme duygusunu, kendi diğer yanı*yla tamamlanmasını simgeler" (A.*g.e.: 119).*

"Dorian Gray'in Portresi" adlı eserde Dorian karakteri ressam Basil Hallward'ın yaptığı portredeki sürekli mükemmel olarak kalacak olan kendi yüzüne, bir bakıma kendi idealine hayranlık duymaktadır. Çünkü resimde kendini, kendi benliğini bulmuştur ve bu onda bir çeşit uyanışa sebep olmuştur:

Dorian cevap vermedi. İlgisizce resmin önüne geçti ve ona doğru döndü. Resmi gördüğünde geri çekildi ve yanakları bir an hoşnutlukla kızardı. Sanki kendisini ilk kez tanıyormuş gibi, gözlerine zevk dolu bir bakış yerleşti. Oracıkta merak içinde, hareketsiz duruyordu. Hallward'ın konuştuğunun belli belirsiz farkındaydı ama ne söylediğinin farkında değildi. Kendi güzelliğinin farkına varışı sanki bir ilhamdı. Bunu daha önce hiç hissetmemişti. Basil Hallward'ın iltifatları ona sadece, bir arkadaşlığın çekici abartıları gibi gelmişti. Onları dinlemiş, gülmüş ve unutmuştu. Bu iltifatlar tabiatını etkilememişti. Sonra Lord Henry Wotton, gençliğe dair garip övgüsü ve onun kısalığına dair uyarısıyla çıkagelmişti. O zaman kafası karışmıştı. Orada öylece kendi güzelliğinin gölgesine bakarken tasvirin bütün gerçekliği kafasında belirdi. Bir gün gelecek, yüzü buruşup kırışacak, gözleri donuklaşıp renksizleşecek ve vücudunun güzelliği kırılıp biçimsizleşecekti. Dudaklarındaki kızıllık gidecek, saçlarının altın rengi kaybolacaktı. Ruhunu olgunlaştıracak olan hayat, bedenini bozacaktı. Kötü, iğrenç ve kaba olup çıkacaktı. Bunları düşünürken, keskin bir acı onu bir bıçak gibi vurdu ve varlığının bütün zarif tellerine kadar liflerini titretti. Gözleri koyu bir morluğa boğuldu ve gözyaşlarıyla doldu. Kalbine bir buz parçası konmuş gibi hissetti. (Wilde, 2004: 31).

Resmin önünde sessiz ve hayranlık dolu bakışlarla öylece duran Dorian Gray'in: *"Ben ona aşığım, Basil. O benim bir parçam, bunu hissediyorum"* (A.g.e.: 33) sözleri kendisini portreyle özdeşleştirdiğinin bir göstergesidir.

Wilde'ın eserinde Dorian karakterinin kendi resmine olan hayranlığı ile yansıtılan narsisizmin Narkissos'un sudaki yansımasına olan hayranlığıyla birebir örtüştüğü görülür. Ancak Hesse'nin eserinde Goldmund ve Narziss karakterleri arasındaki zıtlıktan doğan uyumun oluşturduğu ilişki üzerinden algılanabilen narsisizmin; özellikle de Goldmund'un kendi benliğini, kişiliğini arayış çabası ile esere yansıtıldığı görülür. Eserde Narziss us'u temsil etmektedir. Goldmund ise güzeli, hazzı aradığı için sanatı temsil eder durumda ve bu ikisinin oluşturduğu zıtlıktan bir uyumun doğduğu görülen eserde; sanat, güzeli aramak ve hazzı yakalamak anneyi; us, akıl ise babayı temsil eder. Yani hayatı anne ve baba yönü olarak ikiye ayırır Hesse eserinde. Goldmund'un babasının isteği üzerine manastıra gelmesi, Narziss gibi bir din adamı olmaya çalışması, hayatını Tanrı'ya adaması onun hayatının us yani baba tarafını simgeler eserde. Ancak Goldmund, Narziss tarafından uyandırılıp da annesini hatırladığı zaman, yani içindeki anne figürü ortaya çıktığı zaman, aslında sanatçı kişiliği; hayatının anne yönü, hazzı, güzeli arama eğilimi ve dünyevi tatları yaşama isteği ortaya çıkar. Bir bakıma kimlik arayışı içerisindeki hayatını anlamlandırmaya çalışır:

> *Us'la aramdaki ilişki, bir zamanlar babamla aramda var olan ilişkiye benziyor. Bir zamanlar babamı çok sevdiğimi sanır; kendisine benzediğime inanırdım. Ağzından çıkan her sözün doğruluğuna yemin edebilirdim. Ancak annem yeniden çıkıp geldiğinde, sevginin ne olduğunu öğrendim. Annemin görüntüsünün yanında babamınki ansızın küçüldü, yitirdi değerini, sevimsiz, asık suratlı neredeyse iğrenç nitelik kazandı. Ve şimdi içimde öyle bir eğilim var ki ussal olan her şeye babamsı, annece olmayan, anne düşmanı gözüyle bakıyorum (Hesse, 1994: 78).*

Hesse'nin eserinde işlemiş olduğu bu kutupluluk; zıtlıktan doğan uyumun ilişkisi onun psikanalize olan ilgisinin bir sonucudur. Yine onun dindar bir aile ortamında yetişmesinin bir sonucu olarak insanın benliğini arayışını, yaşadığı kimlik çatışmalarını özellikle de ilk günah kavramlarını yazarın tüm eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de başarıyla işlediği görülür (bkz. Aytaç, 1990: 66-79). Hesse'nin eserinde farkındalığın, kendini tanımanın ve var olmanın insan yaşamında nasıl gerçekleştiğini ortaya koymaya çalıştığı görülür:

> *Hesse'nin bütün sanat hayatı boyunca bıkıp usanmadan yeni imajlara ve ifade biçimlerine başvurarak ifade etmek istediği "hakikat"; hayatın esası olarak kabul ettiği kutupluluk ve o kutupluluğu aşarak ulaşılan birlik ilkeleridir. Hesse'ye göre bu ilkelerin esasını teşkil ettiği bir din yaşantısı, ancak üç basamaklı bir insanlaşma süreci sonunda mümkündür. Cennet saflığı ile başlayan çocukluk devresi bu yaşantının ilk basamağını teşkil eder. Bunu iyi ile kötünün tanınmasıyla suçluluk ve şüphe devresi izler. Şüphe ya çöküşe götürür, ya da aşılabilirse kurtuluşa. Kurtuluş ise birlik yaşantısının idraki ile mümkündür. Bu ikinci basamakta hayatın kutupluluğu yaşanır ve mevcut inanç sarsılır. Bunun sonucunda insan kendini yavaş yavaş tanımaya başlar. Bunun da ilerlemesiyle kişi kendini gerçekleştirir ki bu da üçüncü basamakta kendini aşma ile kurtuluşa ermedir. Benliğini aşarak ruhun derinliklerinde Tanrı ile bir olma bütün mistik dinlerde ve orta çağ mistisizminde vardır. (Battal, 1993: 10).*

Narziss hayatını usa adamış, usun yolunda ilerlemeye koyulmuştur, ancak Goldmund duygularının, dünyevi hazzın peşindedir. Eserdeki kutuplaşma şu cümlelerde açıkça görülmektedir:

> *Oysa Goldmund her bakımdan kendisine karşıt biri gibi gözüküyordu. Narziss esmer ve çelimsizdi. Goldmund ise ışıl ışıldı, yüzünden kan damlıyordu. Narziss bir düşünür, bir araştırmacı, Goldmund düşlere ve hayallere açıktı, çocuksu bir ruhla donatılmıştı. (Hesse, 1994: 21)*

Yine eserin ilerleyen bölümlerinde bu iki karakter arasındaki zıtlıktan doğan ilişki ve bu ilişkinin amacı Narziss'in kurduğu şu cümlelerle ifade edilir:

> *Bizler, sevgili dostum, güneş ve ay gibiyiz. Amacımız iç içe geçmek, birbirimize dönüşmek değil, birbirimizi tanımak, birbirimizi gerçekte nasılsak öyle görüp buna saygı duymak, yani birbirimizin ötekinin karşıtı ve büt*ünleyicisi olduğunu bilmektir (A.*g.e.: 53).*

Narziss'in bu ifadeleriyle onun Goldmund'un hayatındaki işlevi bir bakıma ödipal evredeki babanın, çocuğun hayatındaki işleviyle özdeşleştirilebilir. Çünkü bu evrede babanın işlevi çocuğun kendisinin ayrı ve özgün bir birey olduğu bilincine vararak kendini var etmesini sağlamaktır. Narziss'in amacı da Goldmund'un aralarındaki farkı görerek kendi benliğinin farkına varmasıdır. Nitekim bunu Narziss'in kendisi de Goldmund'a şu şekilde ifade eder: *"Aramızdaki dostluğun bir tek amacı ve bir tek nedeni var, o da senin bana hiç ama hiç benzemediğini kanıtlamaktır" (A.g.e.: 42).*

Narziss'in Goldmund'un kendi benliğine ulaşmasını, kendisi olmasını istediği yine eserdeki şu ifadelerinden algılanabilir:

> *Goldmund olduğun sürece seni ciddiye aldığımı söyleyebilirim. Ne var ki her zaman Golmund değilsin. İstediğim tek şey sürekli Goldmund olmandır… Sen sanıyorsun ki benim için yeterince bilgin bir kişi, yeterince mantıktan anlayan, yeterince dindar biri değilsin. Ama yanılıyorsun benim için yeterince kendin değilsin, o kadar (A.g.e. : 54).*

Narziss, Goldmund'un kendisi olabilmesini, kendi benliğini keşfetmesini istemektedir, çünkü Golmund'un kendisine hayran olduğunu, tıpkı kendisi gibi, usun hizmetinde yol alan bir din adamı olmayı düşlediğini görmektedir. Ancak Narziss bu amacın Goldmund'un kendi yaratılışına uygun olmadığının ve kendisi tarafından değil de, babası tarafından ona dayatılmış olduğunun bilincine varması gerektiğini düşünür. Narziss'e göre Goldmund; ancak kendi içindeki benine ulaşabildiği takdirde kendisi olabilecektir. Narsisizm; çocukluğunda ebeveynlerinin yanlış tutumları dolayısıyla narsisistik eğilimlerini sağlıklı bir şekilde yönlendirememiş, bu yüzden zamanında sahip olamadığı mükemmeliyet için sürekli bir arayış yaşayan birinin gösterdiği tutumdur. Ailesinin istekleri yüzünden kendi kişiliğinden ödün veren narsistin anlaşılmaya ve ilgiye ihtiyacı vardır. Böylece başkaları tarafından idealize edilmiş bir kendilik imgesi yaratma eylemine başlar ve bu imgeye körü körüne bağlı kalarak yaşamını sürdürür (bkz. Kernberg, 2006: 199-295). Goldmund da doğumuyla ilgili yüz

kızartıcı bir sebepten dolayı, sırf babası istediği için manastırdadır, ancak babası bunu ona o kadar dayatmıştır ki bunun farkında değildir, geçmişini unutmuştur neredeyse ve babasının ona dayatmış olduğu bu isteği yerine getirme dürtüsüyle beynindeki idealize edilmiş karakter Narziss'de kendini bulmaktadır. Narziss, Goldmund için idealize edilmiş insan tipidir; *"Narziss gibi olmayı kendine ideal edinmişti"* (Hesse, 1994: 85) çünkü onun manastıra gelmesindeki amacı; tıpkı Narziss gibi bir din adamı olup, usunun doğrultusunda dünyevi zevklerden uzak yaşamaktır ve Narziss'in onun kafasındaki bu idealize tipe tam anlamıyla uyması ona hayranlık duymasına sebep oluyordur. Aynı şekilde başrahip de onun olmak istediği gibi bir din adamı olduğu için, Narziss gibi ona da hayrandır. Böylelikle Narsist mitinin eserde faklı bir yansımaya dönüştüğü görülür. Eserdeki bu yansıma şu ifadelerle açıkça anlaşılabilir:

> *Manastırda iki kişi vardı Goldmund'un içten yakınlık duyduğu; kendilerinden hoşlanıyor, sık sık onları düşünüyor, onlara karşı ruhunda hayranlık sevgi ve saygı besliyordu: biri Başrahip Daniel diğeri ise Narziss. Başrahibe daha çok ermiş gözüyle bakıyor ondaki saflık ve iyi kalplilik, ondaki tasa ve düşünce dolu bakışlar… O kusursuz ve suskun tavırlar Goldmund'u kendisine çekiyordu. Ah bu dindar zatın kişisel hizmetine bakan biri olsa, hep yanında bulunup dediklerini yapsa… Çünkü Goldmund'un niyeti yalnız manastırdaki okulu bitirmek değil mümkünse manastırdan hiç ayrılmamak ve tüm yaşamını Tanrı'ya adamaktı; arzuladığı şeydi bu onun babasının dilek ve buyruğuydu… Bir yandan iyi kalpli ve alçak gönüllü başrahibi, öbür yandan akıllı, bilgili ve üstün zekalı Narziss'i aynı zamanda kendine ideal diye benimseyemez,* örnek alamazdı. Ama yine de körpe ruhunun tüm güçlerini seferber ediyor, birbiriyle uzlaşmaz her iki ideale de *ulaşmak için çaba harcıyordu (A.g.e.: 20- 22).*

Nedim Gürsel'in eserinde ise, Kamil Uzman karakterinin çocukluğunda yaşadığı narsisistik örselenme yüzünden büyüklenmeci bir kişiliğin etkisi altında kaldığı görülür. Annesini kaybetmesi, onsuz ve ona hasret büyümesiyle ruhsal gelişiminde ihtiyaç duyduğu aynalamayı sağlıklı bir şekilde yapamayan karakterin, büyüklenmeci bir şekilde kendi savunmacı kimliğini oluşturduğu görülür. Annesini kaybetmesi, babasının da evlenip onu yatılı okula bırakması kendini değersiz ve yalnız hissetmesine sebep olur. Bu hisler hayatını katlanılmaz duruma sokarak ona acı çektirir. Ancak içinde bulunduğu durumdan hoşnut olmayan karakterin içine kapanarak kendini derslerine verdiği ve elde ettiği başarıyla değersiz hissettiği benliğini maskelemeye çalıştığı görülür. Artık yeni bir benliği vardır, o koskoca bir sanat tarihi profesörü olmuştur. Böylelikle eski değersiz benini ünvan sahibi büyük bir kişilik içinde tekrar yaratmıştır.

Otto Kernberg, narsist kişilik gösteren hastaların geçmişinde yatan çok sık rastlanan bir özellik olarak müzmin ve soğuk ebeveyn figürleri olduğunu belirtir. Hissiz, ilgisiz ve söze dökülmeyen bir garazgarlığı olan ebeveyn figürlerinin olduğu bir çevrede yetişen çocuğun, kendisine büyüklenmeci savunma mekanizmaları oluşturduğunu söyler (bkz, Kernberg, 2006: 205). Ayrıca; *"az rastlanır fiziksel çekicilik ya da özel bir kabiliyetin bu hastaların temel sevilmeme hislerine karşı bir sığınak olduğunu" (A.g.e.: 205)* belirten Kernberg, *"akademik kurumlarda lider konumlarında çoğu zaman narsist kişilere rastlanılabileceğini ve bu kişilerin bir sanat dalında iyi icracı olabileceklerini" (A.g.e.: 201)* söyler. Aaron T. Beck ise, narsist kişilikler için elde edilen başarının onların üstünlük göstergesi olduğunu ve bunun da

geçmişte kaybettiği mükemmeliyete duyduğu özlemden kaynaklandığını belirtir (bkz. Beck, 2008: 368-372).

Uzman karakterinin aşağıdaki ifadelerinden annesinin ölümünden sonra hayatının işkenceye dönüşmesini ve kendisini dış çevreden soyutlayarak derslerine yönelmesini görürüz:

> *Annesinin ölümünden sonra onu geceleyin yatakta nasıl beklediğini, babası yeniden evlenince nasıl sarsıldığını, biraz büyüdükten sonra nasıl hırçınlaşıp evi birbirine kattığını… Bunun üzerine nasıl yatılı okula verildiğini… Hafta sonları ziyaretine gelip onu çıkarmak isteyen babasını değil görmek yüzüne bile bakmak istemediğini, iyice içine kapanıp kendini derslere verdiğini… (Gürsel, 2004a: 336-337).*

Yine Kamil Uzman karakterinin sanat tarihi profesörü olduğu ve bununla gösteriş yaptığı şu ifadelerden anlaşılabilir:

İstanbul'un en ünlü üniversitelerinden birinde sanat tarihi profesörü olduğunu kanıtlamak istercesine uzun açıklamalarda bulunur. Masadakileri sıkardı. Böyle bilgiçlik tasladığı bir sofrada Kamil Uzman, uzman olmadığı konuda konuşmaz denilmiş*ti hakkında (A.g.e.: 35).*

Eserde sanat tarihi üzerine doktora yapmış olan Kamil Uzman'ın resme özellikle de İtalyan rönesans resmine, İtalya'ya ve bu ülkenin insanlarına karşı ilgi ve sevgi duyduğu görülür:

> *Kamil Uzman, batı kültürü üzerine eğitim almış, İstanbul'un en ünlü yatılı okullarından birinde yabancı dilde eğitim görmüş, Paris'te sanat tarihi doktorası yapmıştı. Daha sonra İtalyan Rönesans resmine ilgi duymuş, araştırmalarının ağırlık noktasını oluşturan bu ülkenin dilini ve insanlarını sevmişti (A.g.e.: 63).*

Eserde ayrıca Kamil Uzman karakterinin resme olan ilgisinin sadece araştırmalarla sınırlı kalmadığı, kendisinin de manzara resimleri yaptığı ve bir gün büyük bir ressam olmayı hayal ettiği görülür:

> *Bugüne dek resimlerini sergilememekle ne iyi yapmıştı. O öldükten sonra değeri anlaşılacak, sanat tarihi profesörü Kamil Uzman'ın aynı zamanda ilginç bir manzara ressamı olduğu, İstanbul'u resmederken gerçekte kendi özgün dünyasının bu kentteki yaşamını, bunalımları ile sevinçlerini çizip boyadığı ortaya çıkacaktı. O zaman eleştirmenler ve sanat tarihçileri şimdi kendisinin Venedik'te Gentile Bellini için yaptığı gibi geçmişini araştırıp, daimi yatılı okumasının nedenini öğrenirler miydi acaba? (A.g.e.: 136).*

Kamil Uzman'ın geçmişte yaşadığı narsisistik örselenmeler dolayısıyla oluşturduğu savunma mekanizmasının bir sonucu ve kendi benliğini maskeleme, büyüklenmeci bir kişiliğe bürünme eğiliminin bir göstergesi olarak içine büründüğü sanat tarihi profesörü kimliği onun narsisistik bir yapıda olduğunun göstergesidir. Aynı zamanda resimler de yapan Kamil Uzman'ın gösterdiği bu büyüklenmeci savunma mekanizmalarının bir sonucu olarak ünlü bir ressam olmayı kafasında idealize ettiği görülür.

Heinz Kohut, anne ile yetersiz ilişki kurulmasından dolayı, çocuğun büyüklenmeci bir

kendilik imgesi oluşturduğunu ve eski mükemmelliği, hayran olacağı, idealize ettiği bir kendilik nesnesine devrettiğini söyler. Çocuk bu idealize edilen nesneyle özdeşim kurar, ona ilgi duyar, çünkü onu kendisinin bir çeşit uzantısı olarak görür (bkz. Kohut, 1998: 38-46). Kamil Uzman ise, ünlü İtalyan Rönesans ressamlarına hayrandır. Eserde Kamil Uzman'ın sırf Fatih'in portresini yapan ünlü ressam Gentile Bellini'yi araştırmak için Venedik'e geldiği görülür: "*Gentile Bellini'nin Fatih'in çağrısıyla İstanbul'a gelişi, sultanın portresini yapmakla yetinmeyip, sarayda bir resim atölyesi kurması gerçek anlamda bir Rönesans başlangıcı sayılamaz mıydı? (Gürsel, 2004a: 63).*

Kamil Uzman Venedik'e hayranlık duyduğu Rönesans ressamlarından biri olan Gentile Bellini için gelir, ancak kardeşi Giovanni Bellini de kendini bulur. Onun tablolarını gördükten sonra Giovanni üzerine yoğunlaşan Uzman'ın kendisini Giovanni Bellini ile özdeşleştirdiği görülür. Giovanni Bellini de onun gibi annesiz ve baba ilgisinden uzak büyümüştür. Bir anne arayışı içerisindedir:

> *Giovanni'nin evlilik dışı bir ilişkiden doğduğunu biliyordu Kamil. Bu konuda inandırıcı kanıtlar vardı. Madonnalarının böylesine yumuşak, bu denli hüzünlü olmalarının gerçek nedeni de buydu belki. Ressam yasak aşkın kurbanı anneyi arıyordu her fırça darbesinde (A.g.e.: 59).*

Giovanni onun kafasındaki idealize 'ben'e uygunluk göstermektedir, çünkü Kamil Uzman da onun gibi büyük bir ressam olma hayali içindedir. Kendini Giovanni ile özdeşleştiren Kamil Uzman'ın ona karşı narsisistik bir eş-duyum yaşadığı görülür. Kohut'a göre bu durum 'öteki ben' veya 'aynılık, ikizlik' aktarımıdır. Bu durumda, *"büyüklenmeci kendiliğin canlandığı, narsisistik olarak yatırım yapılmış nesne, büyüklenmeci kendilik gibi ya da onun çok benzeriymiş gibi algılanır" (Kohut, 1998:111).* Birey, kendisiyle özdeşleştirdiği özne, o öznenin yaşadıkları üzerinden kendi hayatını anlamlandırma çabası içine girer. Böylelikle bireyin narsisizmi bir çeşit dönüşüm yaşar (bkz. Evren, 1997: 49).

Nitekim Kamil Uzman, Giovanni Bellini'nin tablolarına bakarak geçmiş yaşantılarının benzer olduğunun farkına varır, onun da kendisi gibi annesiz, anneye hasret büyüdüğünü görerek kendi geçmişini hatırlar. Giovanni Bellini de kendisini görür. Kendi benliğinin farkına varır. Giovanni onun beninden bir şeyler taşımaktadır. Aynı zamanda onun sahip olmak istediği özelliğe sahip bir konumda bulunmaktadır. O ünlü ve büyük bir ressamdır. Bir bakıma onun hayallerini gerçekleştirmiş halidir. Bu yüzden Kamil Uzman'ı bu kadar çok etkileyebilmiştir:

> *Rönesans Dönemine damgasını vuran Bellini ailesinin küçük oğlu Giovanni Bellini'nin madonnaları karşısında uzun vakitler geçiren Kamil Uzman, romanda hakim tema olarak sunulan anne özlemini, Meryem-sa figürleri ile somutlaştırır. Giovanni Bellini'nin dramını yansıttığı tablolarda kendi çocukluğunu bulur. Dolayısıyla roman kahramanları resimlerden çıkıp gelen ve başkişinin yalnızlığına ortak olan karakterlerdir. Vazgeçemediği o uzak kadın yüzüne onu yaklaştıran resimlerdeki figürlerdir (Kahraman, 2008: 48).*

Kamil Uzman'ın, Giovanni Bellini'nin kendisini nasıl derinden etkilediğini bir meslektaşına mektup yazarak anlattığı görülür. Eserde geçen şu ifadelerden Kamil Uzman'ın Giovanni Bellini'nin kendisinin adeta bir sarsıntı yaşamasına sebep olduğunu şu ifadelerden açıkça anlamak mümkündür:

... O zihin açıklığıyla bir mektup yazdı meslektaşına. Gentile Bellini üzerine araştırma yapmak için geldiği Venedik'te kardeşi Giovanni Bellini'nin Madonnalarını nasıl keşfettiğini, bu rastlantının onu derinden etkilediğini, hani nasıl derler –"can evinden vurulmuş gibi" mi- sarsıldığını uzun uzadıya anlattı (Gürsel, 2004: 92).

Kamil Uzman'ın Giovanni Bellini ile kendisini özdeşleştirdiğini ve onun tablolarında kendi geçmişini gördüğünü, Bellini'nin onda bir uyanış etkisi yaparak ona kendi benliğini nasıl hatırlattığını, ölen annesinin gelmesini nasıl beklediğini eserde geçen şu ifadelerden anlamak mümkündür:

Ve Jacopo'nun dahi oğlu ilk bakışta büyüledi onu sessiz Madonnalarının dünyasına alıp götürdü… Ressamın gençlik döneminde yaptığı anlaşılan bu tabloda… Kamil Meryem'in siyah mantosundan sıyrılan ellerine daha dikkatli bakınca çocuğun annenin başparmağını tuhaf bir biçimde tuttuğunu gördü. Havada dik duran öbür eliyle kendisine bakanları kutsar gibiydi. Başını hafif sağa eğmiş annesinden daha değişik bir yöne bakıyordu. Ayakta durmasına Meryem yardım ediyordu. Belki de başparmağına böyle sıkı, neredeyse erotik bir biçimde tutmasının nedeni buydu. Sıcaklığını duyumsadığı kadını göremiyordu çünkü. Bakışlarıyla anneyi arar gibiydi, bir dokunuş, yalnızca bir güvence olan anneyi. Anneden çocuğa geçen sıcaklıkta eriyip kaybolmak istedi Kamil; nicedir yokluğunu yaşadığı, geçmişte kalmış çok hoş, çok güzel bir duyguyla, içine bir uzun iç çekiş gibi yayılan özlemin tadıyla ürperdi (A.g.e.: 42- 43).

Kamil Uzman Giovanni'den, onun tablolarından, tablolarına yansıtmış olduğu kişiliğinden o kadar etkilenir ki; adeta kendinden geçer; tüm gün orada öylece onları izler. Gentile için yapacağı araştırmayı bile unutur:

Kamil, Madonnalardan gözünü ayıramıyordu. Biraz yürüyüp bir başka tablonun önünde durdu… Mermer tahta oturmuş genç kadın. Ellerini dua eder gibi göğsünün üzerinde birleştirmiş, dizlerinde uyuyan çocuğa bakıyordu… Sol kolunu sağ dizinin üzerinde unutmuş gibiydi çocuk; sağ eli aşağıya, Meryem'in kestane rengi kumaştan giysisinin kırıştığı yere dek sarkmıştı. Uykuda bir an gözlerini aralasa üzerine eğilen beyaz yüzü, hafifçe kıpırdayan dudakları görebilirdi. Kamil çocuğun yerinde olmak için karşı konulmaz bir istek duydu. Akşam duasını bitirdikten sonra üzerine üfleyen yüzü anımsadı. İstanbul'un yoksul semtlerinden birindeki o nemli, karanlık bodrum katı canlandı belleğinde. Uyumadan önce yavaşça odaya süzülüp üzerine eğilen annesinin yüzünü görür gibi oldu… Hep böyle olurdu akşamları. Annesi dua okuyup üzerine üfledikten sonra uyku meleklerle iner, derinliğine çekerdi onu… Sabah çekili perdeden sızan gün ışığıyla birlikte geri dönerdi her şey... Yataktan kalkıp sofaya geçtiğinde, babasını tavandan sarkan çıplak ampulün çiğ ışığında kahvaltı yaparken bulurdu, geceden kalma onunla ilgisiz… Sonra çok değil birkaç yıl sonra, başucuna

gelmedi yüz. Bir daha da hiç görünmedi. Çocuk yatakta boşuna bekledi onu… Kamil Giovanni Bellini'nin Madonnalarıyla baş başa geçirdi bütün günü. Gentile'in tablolarını görmeye vakit kalmamıştı. (A.g.e. : 45- 46).

Alıntılardan anlaşılacağı üzere eserde Giovanni Bellini'nin, Kamil Uzman üzerinde büyük bir etki yarattığı görülür. Giovanni Bellini onu bir bakıma büyülemiştir. Bellini'den böylesine etkilenmesi; Kamil Uzman'ın kendisine, kendi benine yönelerek geçmiş yaşamını anımsamasına sebep olmuştur. Giovanni Bellini onun içinde bir uyanış yaşamasına, kendi benliği ile yüzleşmesine sebep olmuş, içindeki anneyi, anne özlemini ortaya çıkarmıştır.

"Resimli Dünya" adlı eserde Kamil Uzman karakterinin yaşadığı bu uyanış, ondaki Giovanni Bellini'nin etkisi, "Narziss ve Goldmund" adlı eserde Goldmund karakterinin yaşadığı uyanışla ve "Dorian Gray'in Portresi" adlı eserde Dorian karakterinin yaşadığı uyanışla özdeşleştirilebilir. Nitekim Hesse'nin eserinde Narziss karakteri Goldmund'u etkileyerek onun uyanış yaşamasına, benine dönmesine sebep olurken; Wilde'ın eserinde Lord Henry Wotton karakteri Dorian'ı etkiler. Ancak bu etkilenmelerin arasında farklar vardır. Hesse ve Gürsel'in eserinde Goldmund ve Kamil Uzman'ın idealize ettikleri karakterlerin etkisi ile uyanış yaşamaları söz konusuyken; Wilde'ın eserinde Dorian karakterinin etkilendiği Lord Henry Wotton karakteri, onun idealize karakteri değildir. Onun idealize ettiği, kendisinin hiç bozulmadan öyle güzel kalacak olan portresidir.

"Narziss ve Goldmund" adlı eserde Narziss karakteri konuşmalarıyla Goldmund'u derinden etkiler ve onun bir tür sarsıntı geçirmesine sebep olur:

Narziss hanidir can attığı bir şeyi farkına varmadan yapmıştı. Dostu Goldmund'un ruhuna girip yerleşen şeytanın yerini saptamış, onu ele geçirmişti. Ağzından çıkan sözlerden biri gidip Goldmund'un yüreğindeki gize dokunmuş, giz acıdan kıvranarak şaha kalkmıştı (Hesse, 1994: 58).

Narziss'in onda yarattığı etkiyle, Goldmund'un annesini, ona olan özlemini hatırlaması, hayatının anlam kazandığını söylemesi, Narziss'in onun içindeki anneyi, bir bakıma hayatının anlamını, benliğinin diğer yarısını görmesine sebep olduğunun, Giovanni Bellini'nin Kamil Uzman'a yaptığı gibi onu uyanışa sevk ettiğinin bir göstergesi olarak algılanabilir:

Annesinin yaşanmış gerçek anısı çıkıp gitmişti belleğinden. Şimdi ise söz konusu görüntü, geçmiş yılların bu yıldızı yeniden doğup karşısına dikilmişti. Bunu nasıl oldu da unutabildim, hayret! dedi dostu Narziss'e. Ömrümde hiç kimseyi annem kadar sevmedim, öylesine katıksız, öylesine yakıp kavuran bir sevgiydi işte. Ömrümde hiç kimseye annem kadar hayranlık duymadım, annem kadar değer vermedim… Annemdi, annemin seslenişiydi, annemden bana iletilmiş bir haber, sanki gönlümde yaşattığım düşlerden ansızın yabancı ve güzel bir kadın çıkıp gelmişti, başımı kucağında tutuyordu, bir çiçek gibi gülümseyerek bana bakıyor, bana sevgiyle kuçak açıyordu, beni daha ilk öpüşünde içimde bir şeylerin eriyip aktığını, harikulade bir sızının benliğimi sardığını duydum. O ana dek içimde hissettiğim bütün düş ve tatlı korkular, yüreğimde o ana dek uykuya yatmış tüm gizler gözlerini açtı birden, her şey bana değişik görünmeye başladı, büyülü bir havaya büründü her şey, bir anlam kazandı (A.g.e.: 70).

Bekir Zengin Narziss'in Goldmund üzerindeki etkisini ve onu yönlendirmesini şu şekilde açıklar:

Narziss Goldmund'un keşiş yaşamına uygun olmadığını, bir düşünce adamı olmaktan çok, duygu insanı olduğunu, içindeki cinselliği keşfetmesi gerektiğini, Goldmund'un bu dünya yaşantısına yönelik olduğunu, sanatçı yönünün ağır bastığını, bazı yaşantıları bastırıp unuttuğunu, babasının değil tanımadığı annesinin - ki bu anne cinselliği temsil etmektedir - ona yön verdiğini Goldmund'a göstermiştir (Zengin, 1999: 237).

"Dorian Gray'in Portresi" adlı eserde, Hesse ve Wilde'ın eserindeki Narziss ve Giovanni Bellini'nin, Goldmund ve Kamil Uzman üzerindeki etkisine benzer bir şekilde, Dorian'ı uyanışa sevk eden karakterin Lord Henry Wotton olduğunu Dorian'ın şu ifadelerinde görürüz:

Neden kendisini uyandırma işini bir yabancıya bırakmıştı. Basil'i aylardır tanıyordu fakat arkadaşlıkları onu hiç değiştirmemişti. Sonra onun hayatına ona hayatın bütün gizemini açan birisi girmişti (Wilde, 2004: 27).

Ayrıca Dorian'ın yaşadığı uyanışın Oscar Wilde'ın eserinde aktarılışı, Goldmund ve Kamil Uzman karakterlerinin yaşadığı uyanışın Hermann Hesse ve Nedim Gürsel'in eserlerinde aktarılışından biraz farklılık gösterdiği görülür. Hesse ve Goldmund karakterlerinin eserlerdeki uyanışı ile farkına vardıkları şey içlerindeki anne özlemlerinin ortaya çıkmasıdır. Nitekim Goldmund manastırı terk ederek annesinin peşine düşer. Kamil Uzman ise, ressam Giovanni Bellini'nin tablolarındaki bir kadın figüründen etkilenerek Lucia adındaki bir kızı annesine benzetir ve Lucia'nın, yani annesinin peşine düşer. "Resimli Dünya" ve "Narziss ve Goldmund" adlı eserler bu açıdan birbirleri ile birebir uyuşmaktadır. Bu şekilde karakterlerin çocuksu narsisizm mükemmelliğine, anneye geri dönme isteklerinin doğrudan ifade edildiği görülür. Ancak Dorian'ın resminde farkına vardığı şey hayatın, bir bakıma gençliğin ve güzelliğin geçici olduğudur. Dorian karakterinin, portresindeki sonsuz gençlik ve güzelliğe erişme isteği, onun çocuksu narsisizmdeki kaybettiği mükemmelliğe dönüş isteğinin dolaylı bir ifadesi olarak algılanabilir. Çünkü eski tümgüçlülük zamanında kaybettiği ilgiyi, bu şekilde elde edebilecektir ve portrede olan, ancak kendisinde bulunmayan gençlik ve güzellik, onun ideali olarak onun eksik yanını tamamlayacaktır.

Oscar Wilde'ın eserinde Dorian Gray'in dolaylı olarak da olsa Goldmund ve Kamil Uzman gibi eski tümgüçlülüğe, narsisizm mükemmelliğine dönme arzusuyla eşdeğer olan kendi portresindeki sonsuz gençlik ve güzelliğe sahip olma isteği şu ifadelerde görülür:

Resmin bana bunu öğretti. Lord Henry Wotton tamamen haklı. Gençlik sahip olmaya değen tek şeydir. Yaşlandığımı anlayınca kendimi öldüreceğim. Geçen her dakika benden bir şeyler alıyor ve ona bir şeyler veriyor. Keşke tersi olsaydı. Resim değişebilse ve ben de daima şu andaki gibi kalabilseydim (A.g.e. : 32).

Nedim Gürsel'in eserinde Kamil Uzman'ın yaşadığı uyanışın onu Lucia'ya yönlendirmesi, Lucia karakterini Giovanni Bellini tablosunda gördüğü azize figürüne benzetmesi aşağıdaki cümlelerle ifade edilir:

Başını kaldırdığında genç bir kadın gördü. İki eliyle kucakladığı kalın ciltlerin üzerinden eğilmiş, gülümsüyordu. Kamil'e hiç de yabancı gelmedi yüzü… Genç kadından gözlerini ayıramıyordu. Aceleyle bir masadan ötekine gidip gelişini, kucakladığı her bırakışında yüzüne yerleşen yapmacık gülüşü dikkatle izledi. Kamil bakışlarını kaçırmadı. Genç kadın da bir an ısrarla baktı ona, sonra başını öne eğdi. O an Giovanni Bellini'nin kutsal söyleşisindeki Azize Caterina'nın figürü canlandı belleğinde… Kamil bir süre önündeki cildin kapağını inceledi, sonra açıp içine göz gezdirmeye başladı. Ne var ki genç kadına takılmıştı aklı. Bu kadar benzemek olur. (Gürsel, 2004a: 58).

Kamil Uzman'ın Lucia'yı annesiyle özdeşleştirdiği eserde geçen şu ifadelerden anlaşılabilir:

…ve Lucia'yı unutmalı. Ama ışığı unutmak mümkün mü, ışığın resmi yapılamaz belki yine de denemeli, ışığın resmini yapabilir misin, Lucia'nınkini Giovanni usta yapmış işte. Kutsal söyleşi de onun saçlarını, onun yüzünü, onun çıplak boynunu, sessizliğini, çocuk İsa'ya bakışından doğan, giderek tablonun tüm yüzeyini, Accademia'nın salonlarını, hatta tüm kenti, evet en uzak mahallelerine, alanlarına, o alanların ortasındaki kuyuların dibine varıncaya dek tüm Venedik'i kaplayan sessizliği çizmekle yetinmeyip ışığın da resmini yapmış, belirsiz bir yerden fışkıran ışığın resmini. O tabloda Lucia bakıyor nedense adı Caterina olmuş.. Bu ışık konusu bastırdıkça içi acıyordu Kamil'in. Başlamadan biten bir aşkın acısı değildi canını yakan. Belleğinin ta derinlerinde bir yere ışık düştükçe kıpırdayan o belirsiz yüzdü. Kamil elbette resmini yapamazdı bu yüzün, o güzel beyazlığını, yumuşaklığını fısıldarken dudaklarının sessizce açılıp kapanışını çizemezdi. Gidip de bir daha dönmeyenin, bir yaşam boyu süren bekleyişin resmini kim yapabilmiş ki! (A.g.e.: 143-144).

Lucia karakterinin kullandığı parfümün kokusunun Kamil Uzman'a annesini hatırlatması ise aşağıdaki ifadelerden algılanabilir:

Dün burnuna çarpan kadın parfümünü duyumsayıncaya kadar da kitaptan başını kaldırmadı. Çocukluğundan anımsadığı, belki de annesinin sürdüğü, yalnızca bir Akdenizli kadının kullanmaya cesaret edebileceği o baygın lavantaydı (A.g.e.: 73).

Kamil Uzman'ın annesiyle özdeşleştirdiği Lucia'ya âşık olduğu ise şu ifadelerde görülür: "Lucia'ya aşkını ilk kez kendine itiraf etmiş oldu böylece" (A.g.e. : 138).

Dilek Kahraman "Resimli Dünya" adlı eserde Kamil Uzman karakterinin Lucia'ya ilgi duyma sebebini onun Belini'nin tablosundaki kadın figürüne olan benzerliğine bağlar. Lucia Giovanni Bellini'nin tablosundaki ona annesini andıran azizeler gibi saf ve temizdir. Ona göre, Kamil Uzman'ın sürekli içinde eksikliğini duyduğu annesinin bir yansımasıdır Lucia, çünkü Kamil Uzman annesini anımsarken bahsettiği beyaz ve temiz yüzü Lucia'da görmektedir:

Lucia'yı başkişi için çekici kılan Giovanni Bellini'nin Kutsal Söyleşi'sindeki Azize Caterina ile olan benzerliğidir. Çünkü Caterina, zekâsı, bilge bakışları ve korumaya çalıştığı fazileti ile çizilen tablolarda fark edilebilen "onurlu, erdemli" bir kadındır. Gördüğü tablolarla hayalî yolculuklara çıkan başkişi Kâmil Uzman, aradığı pek çok

kadın imgesini Lucia'da bulmaya çalışır. Başkişide ön plana çıkan bütün kadın imgelerinin arka planında tek bir kadın vardır: Anne. Zira Lucia'nın kullandığı kokunun annesini çağrıştırması da bunu açıklar niteliktedir. Başkişinin belleğinin derinliklerinde sağlam bir yer edinen "beyaz ve temiz yüz", Lucia aracılığıyla canlanır (Kahraman, 2008: 60- 61).

Eserde anne, Kamil Uzman için bir kurtarıcı, onu dinginliğe ulaştıracak ve hayata karşı direnme gücünü kendisine verecek olandır:

Kadın ve kentin birbirini tinsel ve tensel anlamda tamamladığı romanlarda anne, dünyanın bunaltıcı havasından sıkılan ruh için bir sığınaktır. Kahramanların kaotik boşluğu olarak kabul edilen büyük kent ve sınırlandırılmış yaşam alanı olan yatılı okul, başkaldırı sürecinin başlama noktasıdır. Kâmil Uzman'ın annesinin izini sürmesi ve Madonnalar'daki figürleri bu doğrultuda yorumlaması kentin ve kadınların çekim gücüne karşı annesinin safiyetine sığınarak direnme çabasının sonucudur (A.g.e.: 83).

Eserde anne ayrıca farkındalığı ve kendini anlamlandırmayı simgeler:

Zamanın hızla aktığı bir başka kent olan Venedik'te kahramanın sürekli bir kadın arayışı içinde olması, çocukluğu ve yatılı okul yılları ile ilintilidir. Dolayısıyla bireyin dünyayla yüzleşmesine, farkındalıkları duyumsamasına ve dünyadaki yerini tayin etmesine imkân tanımaktadır. O yüzden Giovanni Bellini'nin tablolarındaki Meryem ve İsa figürleriyle annesinin, yani 'kutsal kadın' imgesinin izini sürer (A.g.e.: 79).

Kamil Uzman Lucia'nın asilliğine âşıktır, o da annesi gibi saf ve temiz bir kadındır: *"Lucia'yı orada aramak, ışık kadar güzel o temiz saf kadını" (Gürsel, 2004: 142).* Kamil Uzman Lucia'yı idealleştirerek annesi gibi ona da sürekli bir özlem duyar: *"Bir bilse onu nasıl özlediğini! Aklından hiç çıkmadığını, Venedik'te gün boyu onun hayaliyle dolaştığını" (A.g.e.: 141).* Ona göre Lucia annesinin bir uzantısıdır, o karanlık yolunu aydınlatan ve içinde bulunduğu tüm karmaşadan çekip çıkaracak onu huzura erdirecek kişidir. Bu durum aşağıdaki ifadelerden açıkça algılanabilir:

... ama yıllar sonra resimlerden çıkıp gelen, yolun yarısını çoktan geçmiş iflah olmaz bir sanat tarihi profesörünün hayatına bir kor gibi düşen Lucia'ydı. Kamil'in içine Venedik'in karanlığında, şu hayalet evler ile çatılardan bir ışıktır düşmüştü. Sevda ateşten gömlekse, paltosundan soyunup o gömleği giymişti çoktan. Yani aşıktı. Bu kadar basit işte, o bayağı şarkılardaki kadar sırıl sıklam aşık. Bir gün öğrencilerine tarihin bir döneminde sanatçıların asıl amacının ışığı aramak olduğunu söylemişti. Işıktı tablonun odak noktası, hatta ta kendisi. Manzara resimleri yaparken İstanbul tepelerinde, Boğaziçi kıyılarında peşine düştüğü ışığı sonunda yakalayabilmişti işte. Kaynağı belirsiz o yoğun yakıcı ışık, bir tablosuna değil hayatının tam ortasına düşmüştü... (A.g.e. : 233).

Yine Lucia'nın Kamil Uzman için karanlıktan aydınlığa geçişi simgelediği eserde geçen şu ifadelerden anlaşılabilir: *"Ve sevgilisini, şu karanlık dünyasının tek ışığı Lucia'yı beklemek" (A.g.e. 300).*

Nedim Gürsel'in eserinde olduğu gibi Hermann Hesse'nin eserinde de, yaşadığı uyanışın Goldmund'u annesine yönlendirdiğini ve manastırı terk ederek annesini, hayatının anlamını, varlığının eksik yanını aramaya koyulduğu, eserde geçen şu ifadelerden anlaşılabilir:

Şu anda pek çok şey biliyorum, beri yandan artık burada kalamayacağımı da öğrendim ansızın, bir tek gün bile kalamayacağım. Gece olur olmaz gideceğim… Ona gideceğim. (Hesse, 1994: 95- 96).

Çocuklar gelişim süreçlerinde, özellikle de gençliğe ilk adım attıkları yıllarda kendilerini bir birey olarak ifade etme ve varlıklarını oluşturma çabası içerisindedirler. Bu dönemlerde birçok iç çatışma yaşayan bireyin özgür bir şekilde kendisini ifade etmesi onun benliğinin sağlam bir şekilde oturmasını, olgunlaşmasını ve kendini var ederek çevreye uyum sağlayabilmesine olanak tanır. Ancak bu dönemlerde baskı ve sert bir denetim altında, özgürce kendisini ifade edebileceği bir ortamdan mahrum kalmak bireyin kendisini ifade etmesini, kendisini var etmesini engeller. Duygularını bastırmak zorunda kalması onun yaşadığı iç çatışmaları daha da kuvvetlendirir, onu nevrotikliğe sürükleyerek bağımsız ve bütün bir kişilik yapısı oluşturmasını olanaksız kılar (bkz. Yavuzer, 1995: 135- 149).

Eserlerde, Dorian Gray karakterinden farklı olarak Goldmund karakteri manastıra, Kamil Uzman karakteri ise yatılı okula gönderilir. Dolayısıyla her iki karakter de ailesinden ayrı bir şekilde katı kurallar içinde yaşamaya mecbur kalır. Bu durum onların özgürlüklerini yoğun bir şekilde sınırlar. Nitekim "Resimli Dünya" adlı eserde Kamil Uzman'ın şu sözleri onun baskı altında ve özgürlükten yoksun olduğunun göstergesidir:

Son sınıfa gelene dek tam yedi yıl. Basket sahasının betonunu yedi yılda kat ettim. Yasaklarla büyüdüm zaten. Annemin adını anmam bile yasaktı evde. Üvey annem onu her geçen gün biraz daha özlediğimi gördükçe çileden çıkıyordu. Sokağa çıkmam yasaklanmıştı. Sonra yedi yıl boyunca cumartesi öğleden sonraları hariç dışarı çıkmam da yasaklandı. Son sınıfa geçene dek okulda kapalı kaldım bir kalebent gibi (Gürsel, 2004a: 307).

"Resimli Dünya" adlı eserde Kamil Uzman karakterinin içinde bulunduğu özgürlükten uzak ortamın benzerinde Goldmund karakterinin de özgürlükten yoksun bir şekilde yaşadığı onun eserde geçen şu ifadelerinden anlaşılabilir:

Okuldaki öğrencilerin gece vakti dışarıda gezip tozmaları, her türlü gizli zevk ve macera peşinde koşmalarıydı ve bu da manastırın izin vermeyip şiddetle cezalandırdığı bir şeydi… (Hesse, 1994: 26).

Yine eserin farklı bir yerinde gece manastırdan çıkarak kızlarla buluşmanın manastır tarafından çok büyük bir kabahat olarak kabul edildiği görülür: *"Ne var ki buraya gelmeleri, gece vakti gelip bu kızları bulmaları yasaktan da* öte bir şeydi" (A.*g.e.: 29).*

Görüldüğü üzere anne sevgisi ve şefkatinden yoksun, ancak katı kurallar çerçevesinde kısıtlı bir çocukluk dönemi geçiren Goldmund ve Kamil Uzman karakterlerinin kendilerini ifade etme özgürlükleri ellerinden alınmıştır ve bu yüzden nevrotikleşerek kendilerini var etme çabası içerisine girmişlerdir. Ayrıca yaşadıkları bu çatışma ve belirsizlik duygularından kurtulmayı ise, yoksun kaldıkları anne sevgisine ve şefkatine tekrar sahip olarak başarabile-

ceklerini düşünmüşlerdir ve anne onlar için bir var oluş, kendini ifade etme biçimi konumuna gelir:

Çocukluğun tanıdığı sınırsız özgürlüğün yerini yatılı okulun katı disiplininin alması, kahramanların yalnızlaşıp dünü ile bugünü arasında çatışma yaşamasına sebep olur. Böylece yatılı okulun iticiliği ile kişinin terk edilmişlik duygusu arasında bir bağ kurulur. Buradan kurtulmak için ilahi bir gücün varlığıyla teselli olmayı düşünmezler. Ancak kutsal kadın imgesiyle düşlerini süsleyen annenin elini bir gün kendisine uzatmasını beklerler (*Kahraman, 2008: 86).*

Her iki karakterin de *"çocukluk ve ilk gençlik çağlarında kadınlardan uzakta olmaları onları, sahiplenecek sıcak bir kucak arayışına götürür. Bu öncelikle anne kucağıdır. Annelerinden çok küçük yaşta ayrılmış olmaları, onların tanımadığı başka kadınları aramasına neden olmuştur"(Bal, 2008: 61).*

Her üç eserde de üzerinde önemle durulan bir haz kavramı söz konusudur. Bu dünyanın geçiciliği ve hayatın faniliği, ölüm korkusu her üç eserde de yoğun bir şekilde vurgulanmıştır. Hayat kısa ve bu yüzden yaşamımızdan olabildiğince haz almalıyız düşüncesi görülür. Hayatın güzelliklerini olabildiğince yaşamak ve böylelikle hayatın anlamını kavrayabilme düşüncesi her üç karakterin de ortak özelliğidir. Dorian Gray karakteri uyanışından sonra, gençliğinin elinden gideceği düşüncesiyle karşı karşıya kaldığı andan itibaren, Lord Henry Wotton'un sözleri doğrultusunda dünyevi zevkleri yaşamanın, onları olabildiğince uçlarda yaşamanın yoluna koyuluyor. Goldmund ise, yine benzer bir şekilde Narziss'in onun içindeki anne karakterini ortaya çıkarmasıyla hayattaki güzellikleri yaşayıp, dünyevi hazza ulaşmak için yanıp tutuşur ve sonunda manastırı terk eder. Bir sürü kadın gelip geçer hayatından, onlar üzerinden o hazzı yaşayarak hayatı anlamlandırmaya çalışır. Yine Kamil Uzman karakterinin de diğer iki karakter gibi hazza yöneldiği görülür. Ancak haz Kamil Uzman için farklı bir anlam taşır. Diğer iki eserden farklı olarak, *"ilerlemiş yaşına rağmen cinsel arzularının yaşamına yön vermesine engel olamayan sanat tarihi profesörü" (Kahraman, 2008: 75)* Kamil Uzman, varlığını cinsellikle, cinsel hazla sürdürme eğilimindedir. Cinsel hazla ölümü yenebileceğini düşünür.

Dorian hayatın güzellik üzerine kurulu olduğunu düşünür. Ona göre, *"hayatın gerçek sırrı güzelliği aramaktır"* (Wilde, 2004a: 57). Dorian Gray karakterinin hayatını hazza yönlendirmesi eserde geçen şu ifadelerde açıkça görülmektedir: *"Ben hazzın peşindeyim" (A.g.e.: 214).*

Yine Goldmund'un, Dorian Gray gibi kendisini hazza vermesi, hayatındaki tek gerçekliğin hazzı ve sevgiyi yaşamak olduğu eserde geçen şu ifadelerden açıkça algılanabilir: *"Sevgiyi ve hazzı, yaşamı gerçekten güzelleştirip onu değerli kılan tek nesne gibi görüyordu, Goldmund" (Hesse, 1994: 205).*

Kamil Uzman karakterinin, Dorian Gray ve Goldmund karakterinden farklı bir şekilde hazzı ölümsüzlüğün aracı olarak gördüğünü şu ifadelerden açıkça algılayabiliriz: *"Sevişmek… Hayat suyunu fışkırtmak bir karanlığın içine, ölümü çığlık çığlığa orada yenmek" (Gürsel, 2004a: 152).*

"Resimli Dünya" adlı eserde Kamil Uzman'ın hayatında resmin çok önemli bir yeri vardır ve eserde geçen *"herkesten gizlese, kendine bile itiraf etmekten* çekinse de resim her şeyiydi" (A.*g.e.: 218)* ifadelerinden resmin onun için ne kadar önemli olduğu açıkça görülmektedir. Kamil Uzman için *"resim yapmak, hayata tutunabilme, varlığını kalıcı kılma çabasının*

bir sonucudur" (Kahraman, 2008: 48). Nitekim eserde Kamil Uzman'ın bir gelecek kaygısı içerisinde olduğu görülür. Kamil Uzman kendisini dış dünyadaki korkularından bir mağaraya sığınarak kaçan ve duvarlara bizon resmi çizen ilkel insanlarla özdeşleştirir. Uzman çizilen bu bizonun o ilk insanın sonraki zamanlara ulaşmasını sağladığını, böylece onu ölümsüz kıldığını ve kendisinin de yaptığı resimlerle bu şekilde bir ölümsüzlüğe kavuşacağını düşünür:

> *Ama yarın… neyse ki yarın diye bir şey var bu uzayıp giden, hızlanıp yavaşlayan, bazen çok yavaşlayan zamanın içinde. Doğal bir felaketten kaçıp inine sığınmış bir mağara adamı o, korkuyla yarını bekleyen. Beklerken de karanlık duvara bir bizon resmi çizen. O ilk resimden bu yana çağlayıp çoğalarak bir ırmak akıyor nice güzellikleri geleceğe taşıyarak, bir ulu ırmak genişleyen yatağında akıp gidiyor kıvrıla büküle, insanın elinin çizdiği tüm resimleri sürükleyip götürerek. Kamil hiç sergi açmamış da olsa bu ırmağın bir parçası olduğunu, onunla denize kavuşup, ölümsüzlüğe erişeceğini biliyor. Ölümsüzlük… (Gürsel, 2004a: 152).*

Gürsel'in eserinde Kamil Uzman karakterine benzer bir şekilde Hesse'nin eserinde Goldmund karakterinin kendisini sanatla ve eserleriyle ölümsüz kılmak istediği görülür:

> *...Sanat ne verdi sana, senin için nasıl bir anlam taşıdı? ...Ölümlülüğün yenilgiye uğratılması; gördüm ki, bir soytarı oyununa ve ölüm dansına benzeyen insan yaşamından geriye bir şey kalıyor, ölümden sonra yaşamını sürdürüyordu, bu da sanat eseriydi… Bu uğurda çalışmak bana olumlu ve avutucu bir etkinlik gibi görünüyor; çünkü ölümlülüğün ölümsüzleştirilmesi gibi bir şey adeta (Hesse, 1994: 327- 328).*

Gürsel'in ve Hesse'nin eserlerine yansıyan karakterlerin sanat eserleri ile kendilerini ölümsüz kılma arzuları; Wilde'ın eserinde Dorian Gray'in resmiyle yer değiştirerek kendi gençlik ve güzelliğini ölümsüz kılma arzusu şeklinde yansıtılmıştır:

> *Ben güzelliği ölmeyecek olan her şeyi kıskanıyorum, yaptığın portremi de kıskanıyorum. Neden benim kaybedeceğim şeye o sahip olsun. Geçen her saniye, benden bir şeyler alıyor ve ona bir şeyler veriyor. Keşke tersi olsaydı. Resim değişebilse ve ben de daima şu andaki gibi kalabilseydim (Wilde, 2004: 32).*

Bireyde ölümün farkındalığı narsisizmin bir göstergesidir, çünkü ölümün varlığını kabullenirken bir yandan da ölümün var olduğunu ve kendi benliğinin sonlanacağını bilmek, bireyi kendini var etme yolunda kaçınılmaz bir çaba arayışına sürükler (bkz. Evren, 1997: 49). Eserlerde karakterlerin annelerinin ölümüyle karşılaştıkları ölüm kavramı onların hayatlarında farklı yönelimler yaşamalarına sebep olurken, yaratıcı dehalarının ortaya çıkmasını da beraberinde getirir. Bu şekilde kendi varlıklarını sürdürme eğilimi gösterirler. Böylelikle ölümsüzlüğe, bir bakıma tanrısallığa ulaşacaklardır ve bu davranışları onların narsisistik tutumlar sergilediklerinin bir göstergesidir. Nitekim Narkissos da benliğinin diğer yarısı olan tanrısallığa, bir bakıma ölümsüzlüğe ulaşma çabası içerisindedir.

Ergün Kocabıyık ölümün farkındalığıyla bireyin kendini kalıcı kılma isteğinin, onun

tanrısallığa olan arzusunu gösterdiğini belirtir. Bireyin kendi suretinde gizli olan tanrının farkında olmasıyla kendi ölümlülüğü ve hiçliğinin ortaya çıktığını, dolayısıyla bireyin içindeki tanrısal olana ulaşma isteği duyduğunu söyler. Narkissos mitinde de kendi suretindeki ötekinin farkına varan Narkissos'un ölümsüz olan 'ben'inin diğer yarısına erişme isteğiyle, bir bakıma tanrısallığa ulaşma isteğiyle benliğini var etme çabası içerisinde olduğunu savunur (bkz. Kocabıyık, 2010: 220-222).

Görüldüğü gibi her üç eserde de sanat ortak noktadır. Her üç eserde de narsisizmdeki var olma çabası ile ölümsüzlüğü arayışta sanat aracı olarak kullanılmıştır. Ancak Hesse ve Gürsel'in eserlerinde Wilde'ın eserindeki Dorian Gray karakterinden farklı olarak, Goldmund ve Kamil Uzman karakterleri sanat alanında yaratıcı bir kişiliğe sahiptirler. Nitekim Golmund'un heykeller, Kamil Uzman'ın ise manzara resimleri yaptıkları görülür.

Nedim Gürsel ve Hermann Hesse'nin eserlerinde Goldmund ve Kamil Uzman karakterlerinin narsisistik gerilimleri sanatsal bir üretime dönüşmüştür. Onlar kendiliklerine yönelik narsisistik yatırımlarla ilgili yaşantılarını sanat aracılığı ile ifade etme eğilimindedirler (bkz. Kohut, 1998: 268-269).

Yaratıcılık narsisistik kişiliğin belirgin özelliklerinden biridir. Narsisistik kişiliğe sahip insanların nevrotik olma özellikleri dolayısıyla yaratıcılığa yöneldikleri görülür ve yaşamış oldukları örselenmeler onları bir şeyler yaratmaya iter. İçlerindeki boşluğu ve hissettikleri eksikliklerini böyle dikkat çekerek doldurmaya çalışırlar:

> *Narsisistik kişiliklerin analizlerinde, sınırları belli bir dizi iş yapmaktan, sanat ve bilim alanında önemli çalışmalara kadar varan geniş bir yelpazede, yaratıcılıkta artış ortaya çıkar. Yaratıcılıktaki artış özgül olarak, hem büyüklenmeci kendilik hem de idealleştirilmiş ebeveyn imagosu alanında donmuş narsisistik yatırımların etkinleşmesiyle ilgilidir (A.g.e.: 258).*

Narsisistik kişilik geçmişte yaşadığı eksiklikleri yaratıcılık ile doyuma ulaştırma eğilimi gösterir ve onlar için duygularının bir ifadesi, bir sitemi olur yaratıcılık. Heinz Kohut; sanatını icra ederken yaşadığı yalnızlık duygusunun bu kişiliklerin geçmiş yaşamlarındaki örseleyici duygularla bağdaştığını belirtir:

> *Narsisistik kişiliğin yaratıcı beyni, yaratıcı alanlara ve yeni buluşlara yöneldikçe yalnızlaşır ve bu gereksinimi daha da artar. Bu gibi durumlarda yaratıcı beynin yalnızlık duygusu keyif verici olduğu kadar korkutucudur. Çünkü bu yaşantı bir yandan erken çocukluk dönemindeki örseleyici yalnız kalma, terk edilme ve desteğini yitirme korkularını alevlendirir (A.g.e. : 264).*

Bu görüşlere benzer bir şekilde "Resimli Dünya" adlı eserde Uzman karakterinin resme başlama sebebi aslında geçmiş yaşamındaki kötü anılarına bir çeşit sitem, o duyguları dışa vurma niteliği taşımaktadır:

> *Resme başladığı günler geldi aklına. Gerçekte dışarıya açık havaya çıkma isteğiydi onda bu manzara merakına yol açan. Uzun yıllarını yatılı okulda geçirmişti, ço-*

cukluğunuysa bir bodrum katında. Kamil'e öyle geliyordu ki aradığı ışık, paletindeki renkler, ne yazık ki göz açıp kapayıncaya dek geçip giden o güneşli pazar sabahları, çocukluğundaki karanlıktan, ergenlik çağı boyunca dar yatağında uykuyu beklerken yatakhanenin tavanından buz tutmuş camlara doğru yayılan gece lambasının kör ışığından bir öç almadır (Gürsel, 2004: 93-94).

Resim aynı zamanda Kamil Uzman karakterinin içinde bulunduğu duygulardan, çelişkilerden uzaklaşarak aradığı huzura ulaştığı bir yer konumundadır: *"Resim yapmak bir tapınma değildi belki, ama fırtınalı yaşamını, aşk kırgınlıklarını unuttuğu bir liman, bir huzur arayışıydı" (A.g.e.: 80)."*

"Narziss ve Goldmund" adlı eserde yine aynı şekilde, çocukluğunda kaybettiği annesinin acısını duyan Golmund'un yaratıcılık isteğinin çıkış noktası ise; bir türlü göremediği annesinin heykelini yapma, böylece onsuz yaşadığı her deneyimi ifade etme isteğinden kaynaklanmasıdır:

Goldmund yeterince hüner ve beceriyi kesinlikle kazanır kazanmaz dünyevi anayı, Havva anayı, yüreğinde yaşattığı eski ve aziz bir görüntü olarak yaratacağı eserde canlandıracaktı. Ne var ki içindeki imaj, bir zamanlar kendi annesinin ve annesine karşı sevgisinin anılardaki görüntüsü olan bu imaj sürekli değişiyor ve büyüyordu. Yalnızca Çingene Lise'nin, şövalyenin kızı Lydia'nın yüz hatları ve daha başka kadınların yüzleri annesinin başlangıçtaki görüntüsünden içeri bir kapı bulup girmemiş, yalnız sevdiği kadınların imajı annesinin imajını yoğurup ona bir şeyler katmamış, yaşanan her sarsıntı, her deneyimde bu imaj üzerinde çalışmış, ona yeni hatlar kazandırmıştı. Çünkü ileride bir gün gözle görülür duruma sokmayı başardığında görüntü belli bir kadını değil, yaşamın kendisini ilk anne olarak canlandıracaktı (Hesse, 1994: 199).

Eserlere bakıldığında karakterlerin diğer bir ortak noktası olarak etrafındakileri küçümseme eğiliminde olduklarını görürüz. *"Narsist kişiler haset ederler, narsist destek bekledikleri bazı kişileri idealleştirme, hiçbir şey beklemedikleri kişileri ise küçük görme ve tepeden bakma eğilimi gösterirler." (Kernberg, 2006: 199).* Karakterlerin bu özellikleri Ovidius'un eserinde Narkissos'un kendisine âşık olan su perisi Echo'yu küçük görmesi ve onu terk etmesi ile Echo'nun ölmesi durumuyla benzerlik gösterir. Ovidius'un eserinde bu durum şu ifadelerde görülürken:

Öyleydi güzelliği, alımı, çalımı. Yüz vermezdi kimseye.
Ormandan çıkmak, kollarını boynuna dolamak istedi, özlemle.
Kaçarken kaçardı o da.
Çek b*eni kucaklamak isteyen kollarına diyordu.*
Ölür de veririm sana kendimi; 'veririm sana kendimi'
Yankılandı söylenenlerden ancak.
Çekilmiş ormana nice sövülmüşlükle.
Gizler yüzünü utancını yapraklar
Yalnız yaşar ormanda oyukta,

Gönlünde sevgi acı çatışır.
...
Yerleşmiş ormanlara o gün.
Dağlarda görünmez olmuş. (Ovidius, 1994: 81).

Oscar Wilde'ın eserinde Dorian'ın kendisine aşık olan Sibyl Vane karakterini küçük görerek terk etmesi eserde geçen şu ifadelerde görülür:

...Keşke seni hiç görmeseydim. Hayatımın romantizmini mahvettin. Senin sanatını mahvettiğini söylediğine göre, aşk hakkında ne kadar az şey bildiğin ortada. Sanatın olmadan sen hiçbir şeysin. Seni ünlü, parlak ve harika kılabilirdim. Dünya önünde diz çökebilirdi. Ve benim adımı taşıyabilirdin. Şimdi nesin? Güzel yüzlü, üçüncü sınıf bir oyuncu…. (Wilde, 2004a: 98).

Dorian'ın Sibyl Vane'i terk etmesi sonucunda kızın intihar ederek ölmesi eserde geçen şu ifadelerden açıkça anlaşılabilir:

*Bunun bir kaza olmadığından hiç şüphem yok. Ama herkese kaza olduğunu söyleyecekler. Görünüşe göre, on iki buçuk sularında annesiyle tiyatrodan ayrılırken, yukarıda bir şey unuttuğunu söylemiş. Bir süre beklemişler kızın dönmesini, ama o inmemiş aşağıya. En sonunda cansız vücudunu soyunma odasında, yerde bulmuşlar. Yanlışlıkla bir şey yutmuş, şu tiyatroda kullandıkları şeylerden. Ne olduğunu bilmiyorum, ama içinde ya siyanür ya da üstübeç varmış. Ama çabuk öld*üğüne göre siyanür olsa gerek (A.*g.e.: 108).*

Oscar Wilde'ın eserinde Dorian'ın Sibyl'i küçümsemesi Narkisos'un Echo'yu küçümsemesiyle birebir uyuşmaktadır. Ancak Hesse ve Gürsel'in eserinde Goldmund ve Kamil Uzman'ın "Narkissos Miti"indeki gibi kendilerine âşık olan ve küçük görerek terk ettikleri bir Echo karakteri yoktur. Bu durum karakterlerin etrafındakileri küçümsemesi olarak yansıtılmıştır.

Hermann Hesse'nin eserinde Goldmund'un etrafındakileri küçümsediği şu ifadelerden anlaşılmaktadır: *"...bir araya gelen Narziss ile Goldmund kendilerini aristokrat kişiler gibi görüp kibir ve gurura kapılmışlar, tepeden bakıp küçümsedikleri arkadaşlarından kendilerini soyutlamışlardı…" (Hesse, 1994: 43).*

Nedim Gürsel'in eserinde ise şu ifadelerde açıkça görülmektedir:

Delikanlı sehpasını kurmuş resim yapıyordu. Günbatımını yanlış yere yerleştirmişti yine. Salute'nin kubbeleri, Canal Grande, gondoldaki çift her şey geçen gün gördüğü tablonun aynısıydı. Çoğaltıyor kerata. Çoğaltıp turistlere hep aynı manzarayı satıyor. Ne yazık! Oysa genç, daha, geçen günkü terbiyesizliğine rağmen sempatik bir tipi var. Ama yeteneği yok. Güneş çıkar çıkmaz buraya gelip köprünün üzerine kuruyor tezgahını hep aynı yanlış gün batımını, aynı dekorun içine yerleştirdikten sonra aynı müşterilere pazarlıyor (Gürsel, 2004a: 157)

Narsisistik kişilikler genellikle uzun süreli ilişkiler yaşamazlar ve yaşadıkları ilişkiler

yüzeysel boyuttadır. Sürekli geçmişe, çocukluktaki özgür ve tümgüçlü haline saplanıp kalan narsisistik kişilikler yaşamda diğerlerine bağlanma isteği duymazlar. İlişkileri yüzeyseldir, çünkü aslında ideale ulaşmada bir araçtır (bkz. Kernberg, 2006: 199- 292; Beck, 2008: 377; Masterson, 2008: 189-341). Eserlerde de her üç karakterin uzun süreli bir ilişkisi yoktur. Her üç karakter de yalnızdır, evli değildir ve evlenmeyi düşünmemektedir.

"Dorian Gray'in Portresi" adlı eserde bu durum Dorian'ın şu sözleriyle ifade edilirken: *"Evlenecek biri değilim ben Harry. Evlenemeyecek kadar aşığım çünkü" (Wilde, 2004: 54).*

"Narziss ve Goldmund" adlı eserde ise; Goldmund'un bu konudaki düşüncesi eserde şu şekilde ifade edilir:

> *Pek çok kadın sabahın erken saatinden koynundan çıkmış, ona veda edip gitmiş, kimi gözyaşlarını tutamamış, bazen de Goldmund kendi kendine şöyle düşünmüştü: "Neden hiçbiri kalmıyor yanımda? ...kendi kendini yokladığında özgürlüğü sevdiğini anlıyordu, beraber olduğu hiçbir kadın anımsamıyordu ki, kendisine karşı duyduğu özlem bir sonraki kadının kollarında sönüp gitmesin. Ama öyleyken kadınlarınki olsun, kendisininki olsun sevginin bu kadar ölümlü görünmesi, alevlendiği kadar çabuk doyuma ulaşması şaşılacak, beri yandan biraz hazin bir şeydi. Doğru muydu böyle olması? Öteden beri böyle miydi, her tarafta böyle mi? Yoksa kendisinden kaynaklanan bir durum muydu bu? (Hesse, 1994: 122).*

"Dorian Gray"in Portresi", "Narziss ve Goldmund" adlı eserlerde görülen evlenmeyi istememe durumu "Resimli Dünya" adlı eserde Kamil Uzman karakterinin şu ifadelerinde kendini gösterir:

> *Kamil Uzman başkalarının sahip olup da kendisinin hiç özenmediği birçok şey gibi araba almadığına, hafta sonları karısı ve çocuklarıyla birlikte piknik yapma hayalleri kurmadığına sevindi (Gürsel, 2004a: 56).*

Yine eserde Kamil Uzman'ın ömrünü yüzeysel ilişkilerle geçirdiği *"yarısı çoktan geride kalmış, yoksunluk ve yorgunluklarla, geçici aşklarla yaşanmış bir ömrün yalnızlığında…" (A.g.e.: 94)* ifadelerinde görülürken, evli olmadığına memnun olduğu "çok şükür evli değildi"(A.*g.e.: 220*) ifadelerinden açıkça anlaşılabilir.

Her üç eserde de karakterlerin narsisistik kişiliğin bir göstergesi olan ve psikanalizde eyleme koyma (eyleme vurma) olarak adlandırılan davranışlar sergiledikleri görülür. Eyleme koyma davranışları ahlaksal olarak pek de yadırganmayan türde davranışlardır. Narsisistik kişiliklerin yaşadıkları iç karmaşa yüzünden ortaya çıkan bu davranışlarla, bir bakıma içinde bulundukları durumu örtmeye ve yaşadıkları eksiklikleri bu davranışlarla gidermeye çalışırlar (bkz. A.g.e.: 142-157). Heinz Kohut, narsisistik kişiliklerde eyleme koymanın büyüklenmeci kendiliğin harekete geçmesiyle alakalı olduğunu vurgular:

Eyleme koymanın özgül belirleyicisi, büyüklenmeci kendiliğin aniden patlamasına neden olan zihinsel örgütlenmenin narsisizmidir. Patojenik saptanma konularına doğru gerçekleşen özgül gerileme, kendilikle kendilik olmayan arasındaki ayrımın zayıflamasına neden olur, bu yüzden itki, düşünce ve eylem arasındaki ayrım da bulanıklaşır. Başka bir deyişle,

yüzeysel bir bakışla dışa yönelik görünen eylem değil, psikolojik gelişimin dış dünyaya hala narsisistik libidoyla yatırılmış olan bir evresinin kendine yönelik etkinliğidir (A.g.e.:143).

Eserlere bakıldığında, her üç karakterin de eyleme koyma davranışları sergiledikleri görülür. Ayrıca her üç karakterin de eyleme koyma davranışlarının genellikle cinselliğe yönelik olduğu görülür, çünkü *"narsisistik kişlik bozukluğu olan hastaların büyük çoğunluğunda ruhsal aygıtın temel yansızlaştırıcı yapıları yeterince gelişmemiştir. Bu yüzden gereksinimlerini ve çatışmalarını cinselleştirme eğilimindedirler"* (A.g.e.: 199). Nitekim Kamil Uzman gündüzleri araştırma yaptığı Venedik'te geceleri hayat kadınları ile birlikte olur. Goldmund'un manastırdan ayrıldıktan sonra yolculuğu boyunca hayatına birçok kadın girer. Dorian Gray de gündüzlerini asil bir adam olarak davetlere katılarak, gecelerini ise batakhanelerde, şehrin yoksul yerlerinde, uygunsuz evlerde, meyhanelerde geçirir.

Bu ifadeler "Dorian Gray'in Portresi" adlı eserde Basil Hallward'ın şu sözlerinde görülürken: "Şafak vakti uygunsuz evlerden gizlice süzülüp çıktığını, değişik kılıklarla Londra'nın en berbat meyhanelerine girdiğini görmüşler" (Wilde, 2004: 164). Bu durum "Narziss ve Goldmund" adlı eserde ise Goldmund'un şu düşüncelerinde belirir:

> *Oradan oraya, dolaşıp durmasında, bir kadını bırakıp, bir başkasına koşmasında saklı hikmetin belki de bu bilip tanıma ve ayırt etme yetisinin giderek güçlenmesi, zamanla çok yönlü nitelik kazanması ve enine boyuna öğrenilip pratikte uygulanması olduğunu erkenden sezmeye başlamıştı. Belki de yazgısıydı bu onun sadece bir değil, iki, üç hatta pek çok enstrümanı çalabilen müzisyenler gibi kadınları ve sevgiyi binlerce değişik çeşitlemesi içinde mükemmel denecek gibi öğrenmek alnına yazılmıştı. Ancak bunun ne işe yarayacağından, sonunun nereye varacağından haberi yoktu, yalnız şu kadarını söyleyebilirdi ki yolu tutmuş gidiyordu. (Hesse, 1994: 124).*

"Dorian Gray'in Portresi" ile "Narziss ve Golmund" adlı eserlerde olduğu gibi "Resimli Dünya" adlı eserde de Kamil Uzman karakterinin eyleme koyma davranışları sergilediğini şu ifadelerden anlayabiliriz:

> *Oysa şimdi, bir süredir yalnız yediği akşam yemeklerinde daha şişeyi yarılamadan ya başı dönüyor ya da iyice kafayı bulup sokaklara vuruyordu kendini. Sanat tarihi profesörünün yerini başka biri alıyordu. Gündüz insan gece kurt denilemez ama, öyle bir şey sanki… (Gürsel, 2004a: 36).*

Ayrıca Kamil Uzman'ın bu eyleme koyma davranışlarının cinselliğe yönelik olduğu aşağıdaki ifadelerden anlaşılmaktadır:

> *...yemekten sonra geç vakit Mestre'de fahişelerin peşine düştüğü o ağaçlı caddeyi, sonra geçen gece parasını çalan kadını sokak sokak arayışını, bulduğunda aralarında geçen pazarlığı, polise şikayet etmezse bu kez para almadan sevişme önerisini, birlikte istasyona gelip artık kullanılmayan alet edevatla dolu barakadaki çığlıklarını artık unutmak istiyor.. Gece geç vakit, bir fahişeyle yattıktan sonra hep bu ezilmişlik duygusunu yaşardı, kadının üzerine çıkan kendisi de olsa, hazzı paylaşamadığı için belki yapayalnız kaldığından. Yine de bilmediği kentlerin batakhanelerini keşfe çıkar, sabaha dek çamurlu dar sokaklarda dolaşırdı. Bir genelevin ter kokan pis*

yatağında, az sonra sevişeceği kadını beklerken kendini evindeymiş gibi rahat hissediyordu (A.g.e.: 153- 154).

Ergun Kocabıyık, "Narkissos Miti"ne mistik açıdan simgesel bir yorum getirir. Kocabıyık, insanın tanrıyla bir olduğu düşüncesine dayanarak "Narkissos Miti"nin bireyin kaybettiği tanrısallığa tekrardan ulaşma çabası içerisinde olduğunu vurgular. Tasavvuf felsefesine göre, insan suretinde tanrı gizlidir, bir bakıma insan tanrıyla birdir ve Kocabıyık bu bağlamda Narkissos'un ırmağa eğilip su içerken aslında bir yanılsamaya âşık olduğunu ve kendi suretindeki tanrıya âşık olduğunu belirtir. Böylece Narkissos kendi suretinde bulduğu benliğinin özüne, diğer yarısına âşıktır ve ölene kadar bu aşka ulaşmak için çabalar. Narkissos dünyada ulaşamadığı tanrıya ölümüyle kavuşur (bkz. Kocabıyık, 2010: 123-142). Böylece ulaşamadığı yarısına kavuşarak benliğini bütünler:

Narkissos'un trajedisi kendi imgesiyle, erişilemeyen gizemli öteki arasındaki bölünmedir; bu ikisi arasındaki karşıtlık ve tamamlayıcılıktır. Benlik, bu bölünmenin, bir uyumsuzluğun mekânıdır (A.g.e. : 122).

Görüldüğü gibi her üç eserde de Narkissos miti ile benzer şekilde Dorian Gray, Goldmund ve Kamil Uzman karakterleri üzerinden bireyin yaşamı boyunca tamamlanma, bir bütünlüğe kavuşma ve kendini var etme çabası içerisinde olduğu aktarılmaya çalışılmıştır.

Bireyin benliğinde hissettiği eksikliği, onun yaşadığı iç çatışmaları ve eksikliğini giderme isteğiyle verdiği mücadeleyi anlatan Narkissos miti dolayısıyla da her üç eser aslında en eski mitle, ilk insanın mitiyle özdeşleştirilebilir: Adem ile Havva'nın mitiyle. Adem ile Havva'nın Cennetten kovulma motifinin Narkissos mitinde ve eserlerde yansımalarının bulunduğu söylenebilir:

Bu mite göre insan prototipi Adem eksiktir, kastredir; başka bir ifadeyle narsisistik açıdan yaralıdır; çünkü ötekinin kusursuz bir arzu nesnesi olamamıştır. Cennetten kovuluş insani doğanın eksikliğini vurgular ve bu eksikliği tamamlayan acılı bir süreç olarak dünya sınavına işaret eder. Bu geri dönüşü olmayan bir ayrılığın sınavı, bizi aniden ve sonsuza dek terk ederek alt üst eden, kendimizi sil baştan yapılandırmaya zorlayan nesnenin eşsiz ayrılığın sınavıdır. Bu psişik acı yalnızca cennetsi mutluluktan mahrumiyetin değil, aynı zamanda Tanrı denilen sevilen varlığın sevgisinden ansızın mahrum bırakılmanın, onun tarafından terk edilmenin, izzeti nefsimiz derinden yaralandığında küçük düşmenin ve manevi bir sakatlanmanın da acısıdır (A.g.e.: 254).

Adem ve Narkissos ayrı oldukları tanrısallıktan dolayı acı çekmektedirler, bir zamanlar içinde bulundukları Cennet ve bu Cennette Tanrı ile bir olma duygusunun eksikliğinden. Dolayısıyla onların da Dorian Gray, Goldmund ve Kamil Uzman gibi bir terk edilme depresyonu yaşamakta oldukları söylenebilir. Kahramanların elinden alınan çocuksu narsisizmlerinin mükemmelliği, annelerinin ölmesi yüzünden yaşadıkları terk edilmiş olma hissi, Adem ve Narkissos'un elinden alınan Cennet ve bu Cennette Tanrı ile olan bir olma duygusudur. Nitekim kahramanlar bir zamanlar anneleriyle birlikte, mutlak güven ve mutluluk içinde annelerinin arzu nesnesi olarak yaşamışlardır. Bu zamanda anne onlar için kendilerinin bir yan-

sıması, bir uzantısı, benliklerini bütünleyebildikleri bir imaj konumundadır. Her şey yalnızca kendileri için vardır, annenin ilgisi ve sevgisi sadece onlar içindir. Onların içinde bulundukları bu çocukluk cenneti annenin, ötekinin, yani var oluşlarını kanıtlayabildikleri yansımanın kaybedilişiyle birlikte yok olur. Böylelikle çocuk kaybettiği bu mükemmel hislerini, cennetini yeniden kazanmak için sürekli özlem duyarak acı çeker. İçinde bulunulan bu acı durumdan kurtulmanın tek yolu ise, kaybedilen diğerinin tekrar elde edilmesidir:

Ötekinin sevgisinin kaybedilmesinin yarattığı itkisel bunalımla sarsılan ben, yeniden kendini bulmaya çabalar; kaybettiği sevgilinin psişik tasarımına yoğunlaşır. Zahit, sanki kayıp ötekinin imgesini büyüterek onun gerçek yokluğunu telafi etmek ister. Baskın olan bu imgeyle neredeyse tamamen hemhal olur ve bazen derin bir aşkla severek bazen de kaybolanın imgesinden nefret ederek yaşar. Her iki duygu da onun bütün enerjisini emer, onun dış dünya ile bağını keser, kendini kuvvetli bir merkezkaç kuvvetiyle içe çekmeye çalışır. Zahit, kayıp sevgilinin anısını umutsuzca canlandırmaya çabalarken yavaş yavaş tükenir. Zahit acı çeken kişidir çok acı çeker çünkü sevmektedir. Çok sevmektedir çünkü o sevgi bir daha ele geçirilemeyecek imkansız bir sevgidir. Tanrı imgesi yitirilmiş bir organın hayaleti gibi yitik sevgilinin hayaletidir. Ben daima idealinden eksiktir; sahip olduğu potansiyeli gerçekleştiremey*en bir öznedir; insan öznesi (A.g.e.: 257).*

Eserlerde her üç karakter de annesini, eksik yanını, varoluşunun özünü arama çabası ile kendi öz benliğini bulma, öz benliğe dönme isteğindedir. Ancak benliği bulmak aynı zamanda ölümün farkındalığını ve onu yenme isteğini de beraberinde getirir çünkü *"ben ölümlü bedendeki ölümsüz özdür. Başka bir deyişle ölüm içgüdüsüne karşı koymak "ben"in asli görevidir" (A.g.e.:179).* Nitekim eserlerde karakterlerin yaşadıkları farkındalıkla kendilerini eksik hissetmeleri sonucu girdikleri varoluş mücadelesiyle sergiledikleri davranışlar, kendilerini ölümsüz kılma isteklerinden kaynaklanmaktadır. Bir bakıma anneyle, benliklerinin diğer yarısıyla, suretlerinde gizli olan tanrısallıkla bir olmayı istemektedirler. Ancak içinde bulundukları durumdan kurtularak huzura erme, eksik yanlarını tamamlayarak kendilerini dönüştürme ve var etme istekleriyle yeniden bir bütünlüğe kavuşma uğruna büyük bir aşk yaşarlar. Narkissos'un durumu da onlardan farksızdır. Suda gördüğü kendi yansımasına âşık olan Narkissos'un ona ulaşmak istemesi ve bu uğurda ölmesi öz benliğine dönüş isteğinin bir sonucudur. Her üç eserdeki karakterin de Narkissos gibi özbenliğine ulaşma isteği onları ölüme götürür. Bir bakıma kendi sonlarını getirerek, kendi kaderlerini kendileri tayin ederler. Bu sayede tıpkı Narkissos gibi onların benlikleri de bir dönüşüm yaşar, bu dünyada ulaşamadıkları bütünlüğe öbür dünyada kavuşarak tanrısallığa ulaşırlar. Böylece ikinci kez doğarlar:

İnsan bir kez doğmakla tamamlanmış olmamaktadır. Nesneler yalnızca vardır, kendilerinde tamdırlar, kendilerinde varlıktırlar; ama insan eksiktir; gelecekte yapacağı pek çok seçimle oluşunu tamamlayacaktır. İnsan nesne gibi var olmakla yetinemez, olanı dönüştürür, ondan bir olması gereken çıkarmaya çalışır ve bunu kaçınılmaz görür; onu değişime uğratırken kendini de değiştirir; bu insanın var oluşudur. Özgür irade sahibi bir varlık (kendisi-için-varlık) olarak seçimlerinin temelini oluşturacak bir ölçüt arar. Varlığının davranışlarını vicdanen haklı kılacak bir dayanağı olmalıdır. Tasavvuf, bu dayanağın ezelde (bezm-i elest) verilmiş olduğunu öğretir. Ne ki, dünya (mevcudiyet) ne kadar şaşırtıcı ve hayranlık verici olsa da acı ve hüzün de verir; çünkü dünyada oluş bir ayrışmanın ürünüdür. Sonuçta insanın manevi olarak ikinci kez doğması, dünyadaki var oluşunu aşması gerekmektedir; insan aşk yoluyla Tanrı'yla bütünleşere*k mutluluğa ermeyi arzular (A.g.e.: 221- 222).*

"Resimli Dünya" adlı eserde Kamil Uzman karakteri annesinin imgesini âşık olduğu

kadın Lucia ile canlandırmaktadır. *"İyilik meleğinin kutsal yüzü annedir, kentin gölgeli duvarlarına yansıyan ya da unutulmayan, unutulmayacak olan ilk kadın. Kimi yerde bu kadın çekip giden, dönmeyen sevgili olur." (Seval, 2006: 14).* Kamil Uzman, Lucia'yı tıpkı annesi gibi ona da özlem duyarak beklemekte ve ona ulaşma isteği duymaktadır ve onu bir kurtuluş, güven sığınağı olarak görmektedir. Bu bakımdan Lucia'ya ideal anlamda bir aşk besler Kamil Uzman, ancak Lucia da annesi gibi hiç ulaşamadığı bir kadın olarak kalır:

"Çocukluğunun yalnız gecelerindeki gibi camlar buğulanırken yatakta uykunun gelmesini beklemek. Ne yüzünü hayal meyal anımsadığı annenin geri döneceği vardı ne de Lucia'nın" (Gürsel, 2004: 112)

Sürekli Lucia'nın ona gelmesini bekleyen Kamil Uzman kızın gelmemesi üzerine büyük bir hayal kırıklığı yaşar, kendisini tıpkı eski çocukluk günlerindeki gibi yalnız ve terk edilmiş hisseder:

İçi acıyordu. İçindeki paslı hançer döndükçe yara kanıyordu. İlk terk edilişin yarası o beyaz yüz bodrum katının karanlığında çekip gittiğinde… son terk edilişin yarası Vene*dik'te karnaval gecesi Lucia… (A.g.e. : 313).*

Bunun üzerine Kamil Uzman yaşadığı acıyı bir başka kadınla, Mestre'deki fahişeyle birlikte olarak dindirmek ister. Hiç gelmeyen kadını başka kadınlarda aramaktır yaptığı, bir bakıma yalnızlığına ve terk edilmişliğine isyandır, ancak bu davranışı Kahraman'ın da belirttiği gibi onu felaket sona sürükler:

Başkişinin yalnızlığını gidermek için cinselliğe başvurması, tinsel bir isteğin sonucu değil tensel/bedensel bir özgürlük dürtüsünün sonucudur. Yalnızlığa başkaldırı niteliğindeki cinsel savurganlık Kâmil Uzman'ın ölümüne sebep olacak boyuta ulaşır. Kadınlar aracılığı ile kendi sınırlarını aşacağına inanan başkişi, sınırları aşmanın öteki yüzü olan ölüme cinsel tutkularıyla sürüklenir (Kahraman, 2008: 82).

Lucia'nın (annesinin), sığındığı huzur veren kadın imajının gelmemesi üzerine Kamil Uzman'ın fahişelere yöneldiği eserde geçen şu ifadelerde görülür:

Stüdyoya önce o girdi kadın da arkasından. Sokak kapısının açık kaldığını görmedi. Işığı yakmadılar. İçerisi küf kokuyordu. Mezeler tabakta öylece kalmış, anason kokusu her tarafa yayılmıştı. Çocukluğunun bodrum katıydı sanki, az sonra babası gelip şişedeki rakıyı bitirecekti… Lucia için aldığı beyaz maskeyi kadına taktı. Birlikte yatağa yuvarlandılar. Nasıl olduysa para istemeyi unutmuştu küçük orospu (Gürsel, 2004a: 316-317).

Kamil Uzman'ın fahişelere yönelmesinin kendi ölümüne sebep olması ise şu ifadelerden algılanabilir:

sırt üstü uzanmış melek maskeli kadının içine girerken mezara girdiğini bilmiyordu ki… Bir el dokundu omzuna oralı olmadı. Ama güçlü kuvvetli el kadının üzerinden çekip aldı Kamil'i, duvara mıhladı. Açık sokak kapısından içeriye sessizce süzülen iki ızbandut üzerine saldırdığında hala şaşkındı. Her biri bir kolundan tutup çarmıha gerer gibi gerdiler. Kadın da yataktan fırlamış, çantasından çıkardığı sustasıyla çırılçıplak karşısına dikilmişti. Paranın yerini sordu. Kamil'in dili tutulmuş konuşamıyordu. Sustalı mum alevinde

parlamadı, hayır. Kaburgaların arasına dalmasıyla çıkması bir oldu. Acıdan yüzü buruştu Kamil'in, gözleri oyuklarından fırladı. O an ölümü gördü. Çıplak kadın suretinde bir beyaz maskeydi. İkinci darbede yere yıkıldı… Haykırsam sesimi kim duyar kadınlar katından! Melekler katından mı demeliydi yoksa! …Yara kanıyordu. Çocukluğunun soğuk gecelerinden biri hep kanamıştı zaten. Ama kendi kanını ilk kez görüyordu… Dünya onun için bunca renkli bunca güzeldi. Resimli dünya gibi. Karşı kıyı giderek uzaklaşıyordu ama. Sanat tarihi profesörü Kamil Uzman son bir çabayla doğrulmak istedi, eli kanayan yarasında, çıplak gövdesiyle sandalyenin arkalığına dayanmaya çabaladı, sonra birden yığılıp kaldı döşemeye ölmüştü (Gürsel, 2004a: 317- 318).

Annesinin imajını Lucia ile canlı tutmaya çalışan Kamil Uzman'ın Lucia'yı da kaybetmesiyle narsisistik bir tutumla anne imajını başka kadınlarda araması ve cinsellikle içindeki boşluğu doldurmaya çalışması onun ölümüne sebep olur. Dorian Gray'in narsisistik tutumları doğrultusunda sergilediği davranışları da onu Kamil Uzman gibi ölüme sürükler. Eserde Dorian Gray portresini gördüğünde yaşadığı uyanışla portredeki gibi sonsuz gençlik ve güzelliğe sahip olabilmek için dua eder ve bu duası kabul olur:

O nasıl bir ihtiras ve gurur anıydı ki portrenin onun günah yükünün ağırlığını taşıması ve kendisinin de ebedi gençliğinin, parlaklığının sönmemesi için dua etmişti! Bütün hatalarının kaynağı buydu (Wilde, 2004: 240).

Dorian Gray duası kabul olduktan sonra sürekli genç ve güzel kalır, Dorian artık kendi ideali konumundadır. Onda olmayan, ancak portrede olan sonsuz gençlik ve güzellik onun olur ve bu sayede istediği ideal mükemmeliyete ulaşır. Bu mükemmeliyeti sürekli koruyabilmek, o duyguyu hep yaşayabilmek için çabalar. Dorian bu duyguyu sürekli tutabilmek için birçok kötü davranışta bulunur ve bütün hatalarının kaynağı olarak gördüğü portre artık onun ruhunun diğer, çirkin tarafını sergiler konuma gelir. Bu durum onun için katlanılmaz bir hal alır. Dorian sonsuz gençlik ve güzelliğin onu huzura erdireceğini düşünürken daha da acı verdiğinin farkına varır, çünkü kafasındaki ideale bu portreyle ulaşmıştır, ancak portreye her baktığında mükemmelliği değil de nasıl çirkinleştiğini, bir bakıma kendi vicdanını görür. İdealine ulaşmanın onu nasıl mahvettiğini görmeye daha fazla dayanamayan Dorian Gray portresini bıçaklayarak kendisini özgür kılacağını düşünür, ancak kendi ölümünü getirir:

Etrafına bakındı Basil Hallward'ı öldürdüğü bıçağı gördü. O bıçağı üzerinde en ufak bir kan lekesi kalmayıncaya kadar, defalarca temizlemişti. Madem ki ressamı öldürmüştü, resmin taşıdığı anlamı da öldürebilirdi. Bu resmin taşıdığı anlamın da ölmesi demekti. Geçmişi öldürecekti ve geçmiş ölünce de Dorian özgür kalacaktı. Şu korkunç ruh hayatını öldürecekti. Resmin iğrenç uyarıları olmayınca Dorian da sükûnet içinde olacaktı. Bıçağı kavradı ve resme sapladı. Bir çığlık ve gürültü duyuldu… İçeri girdiklerinde, duvarda asılı bir tablo gördüler. Tabloda beyleri vardı. Mükemmel gençlik ve güzelliğinin harikalığını taşıyan hali vardı. Yerde de gece elbisesi içinde, kalbinde bıçak saplı bir adam vardı. Adam solgun, kırışıklıklar içinde ve çirkin suratlıydı. Ancak yüzüklerini kontrol edince kim olduğunu anlayabildiler (A.g.e. : 243-244).

Kamil Uzman ve Dorian Gray karakterleri gibi Goldmund karakteri de kendi ölümünü kendisi getirir. Babası Goldmund'u manastıra bırakır, ancak o kendi benliğinin, içindeki sanatçı ruhun, anne imgesinin peşinden gitmek için manastırı terk ederek göçebe bir hayat sürmeye ve dünyevi hazları yaşamaya koyulur. Yollarda hastalanan Goldmund manastıra dönmeyi istemez, çünkü gitmeden önce çok büyük laflar eder, bu yüzden geri dönmeye utanır ve iyice rahatsızlanana kadar da geri dönmez:

> *Evet, hastayım gerçekten yolculuğun başında hastalandım, yolculuğun daha ilk günlerinde. Ama niçin hemen manastıra dönmek istemediğimi anlayacaksın sanırım. O kadar çabuk gelseydim de ayağımdan çizmelerimi yine çıkarsaydım, benimle bir güzel eğlenirdiniz. Ben de işte dönmek istemedim. Yola devam ettim, sağda solda bir süre daha dolaştım, bu yolculuğu böyle elime yüzüme bulaştırdığım için utandım doğrusu. (Hesse, 1994: 370).*

Gururu yüzünden manastıra dönmeyen Goldmund hastalığa yenik düşer: *"Son iki gün dostunun yatağında başucunda oturdu. Narziss gece gündüz bir yere ayrılmadı, dostunun yavaş yavaş nasıl sönüp gittiğini gördü" (A.g.e.: 374).*

Görüldüğü gibi her üç karakter de ölen annelerinin onların yaşamlarında bıraktığı etki ile yarım kalan benliklerini tamamlayabilmek, kendilerini var edebilmek adına uğraşlar verip, yaşadıkları farkındalıklarla narsisistik tutumlarıyla hayatlarını yönlendirerek kendi sonlarını getirirler.

Wilde ve Hesse'nin eserinden farklı olarak, Nedim Gürsel'in, eserinde Narkissos'a özgü bir davranış olan kendi yansımasına hayranlık duyma özelliğini Venedik'teki büyük saraylara atfettiği eserde geçen şu ifadelerde görülür: *"Büyük Kanal'ın görkemli, kendi hüsnüne hayran yapıları; yüzyıllardır suyun aynasında güzelliklerini bıkmadan seyreden saraylar…" (Gürsel, 2004: 27).* Bu açıdan eserde Narkissos'un çok farklı bir yansıması ortaya çıkar. Yazar binaların narsisistik tutumları olduğunu vurgulayarak onları kişileştirir.

Sonuç

Yapılan çalışmada narsist mitinin her üç eserde de yansıması açıkça ortaya konulmaya, benzer ve farklı yönlerden eserlerin miti nasıl yansıttıkları üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma sonucunda arketiplerin edebiyat eserlerinde yinelenerek var olmaya devam ettikleri tespit edilmiştir. Farklı ülkelerde ve farklı kültürlerde yaşasalar da insanların ortak noktalarda buluşabilecekleri tespit edilmiştir. Ayrıca edebiyat ve mitoloji ilişkisi, edebiyatın mitolojiden nasıl etkilendiği açığa çıkarılmaya çalışılmıştır. İncelenen eserlerin narsist mitinin birer yansıması olduğu, ancak her bir eserin özgün bir şekilde miti yeniden değiştirerek ve modernleştirerek aktardığı tespit edilmiştir. Farklı ülkelerde, farklı dönemlerde ve farklı kültürlerde yazılmış olsalar da eserlerdeki her üç karakterin de ölen annelerinin, onların yaşamlarında bıraktığı etki ile yarım kalan benliklerini tamamlayabilmek, kendilerini var edebilmek adına uğraşlar verip, yaşadıkları farkındalıklarla ve narsisistik tutumlarıyla hayatlarını yönlendirerek kendi sonlarını getirdikleri tespit edilmiştir. Her üç eserdeki karakterin de bu tutumlarının Narkissos ile benzerlik gösterdiği kanısına varılmıştır.

KAYNAKÇA

Bal, Mustafa (2008), *Nedim Gürsel'in Öykü ve Romanlarında Kent ve Kadın*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Beck, Aaron T. (2008). *Kişilik Bozukluklarının Bilişsel Terapisi*, Çevirenler: Özden Yalçın, Eylem Necip Akçay, Litera Yayıncılık, İstanbul.

Evren, Cüneyt (1997). *Narsisizm*, Çetin Matbaası, İstanbul.

Freud, Sigmund (1998). *Beş Konferans ve Psikanalize Toplu Bakış*, Çeviren: Kamuran Şipal, Cem Yayınevi, İstanbul.

Freud, Sigmund (1999). *Cinsiyet Üzerine*, Çeviren: Avni Öneş, Say Yayınları, İstanbul.

Gürsel, Nedim (2004). *Resimli Dünya*, Doğan Kitap, İstanbul.

Hesse, Hermann (1994). *Narziss ve Goldmund*, çeviren: Kamuran Şipal, Afa Yayıncılık, İstanbul.

İnandı, Battal (1993). *Hermann Hesse'nin Mektupları- Seçmeler.* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Kahraman, Dilek (2008). *Nedim Gürsel'in Romanları Üzerine Bir İnceleme*, FıratÜniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı AnabilimDalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ.

Kernberg, Otto (2006). *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*, Çeviren: Mustafa Atakay, Metis Yayınları, İstanbul.

Klein, Melanie (1999). *Haset ve Şükran*, Çevirenler: Orhan Koçak, Yavuz Erten, Metis Yayınları, İstanbul.

Kocabıyık, Ergun (2010). *Aynadaki Narkissos Herşey ve Hiçbirşey Olarak Yüz,* Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.

Kohut, Heinz (1998). *Kendiliğin Çözümlenmesi*, Çevirenler: Cem Atbaşoğlu, Banu Büyükkal, Cüneyt İşcan, Metis Yayınları, İstanbul.

Lacan, Jacques (1994). *Fallusun Anlamı*, Çeviren: Saffet Murat Tura, Afa Yayıncılık, İstanbul.

Masterson, James F. (2006). *Narsisistik ve Borderline Kişilik Bozuklukları*, Çeviren: Berat Açıl, Litera Yayıncılık, İstanbul.

Ovidius, Pablo Naso (1994). *Dönüşümler*, Çeviren: İsmet Zeki Eyüboğlu Payel Yayınları, İstanbul.

Seval, Hale (2006). *Nedim Gürsel Yeryüzünde Bir Yolcu,* Doğan Kitapçılık, İstanbul.

Tangör A.- Dilsiz A. (1996). "Kohut ve Kendilik Psikolojisi". *Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları*, Cilt:1 Sayı:3, ss. 367-394.

Wilde, Oscar (2004). *Dorian Gray'in Portresi*, Çeviren: Savaş Şenel, Şule Yayınları, İstanbul.

Yavuzer, Haluk (1995). Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Zengin, Bekir (1999). "Psikoanalitik Yöntem Işığı Altında Hermann Hesse'nin "Narziss ve Goldmund" Başlıklı Eserine Bir Yaklaşım Denemesi", *Cumhuriyet* Üniversitesi *Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: 123, ss 227- 246.

Özet

OSCAR WILDE'IN "DORIAN GRAY'İN PORTRESİ", HERMANN HESSE'NİN"NARZİSS VE GOLDMUND" VE NEDİM GÜRSEL'İN "RESİMLİ DÜNYA" ADLI ESERLERİNDE NARSİST MİTİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

İnsana özgü bazı ortak ve genel özellikler uzmanlar tarafından arketip olarak adlandırılırlar. Evrensel ve genel bir model oluşturan arketipler tarih boyunca mitlerin kendilerini aynı temalarla tekrar etmelerinde etkili olmuşlardır. Mitoloji ve edebiyatın birbirleri ile olan alışverişleri dolayısıyla, kendini tekrar eden bu benzer temalar edebiyata geçiş yaparak güncel olanın örtük bir şekilde aktarılmasını sağlarlar. Böylelikle mitolojik unsurların geçmişten günümüze kadar edebiyat eserlerine sürekli konu oldukları görülmüştür. Sanatçılar, şairler ve yazarlar bu unsurları eserlerinde farklı bakış açılarıyla harmanlayarak, değiştirerek ve modernleştirerek özgün eserler yaratmaya çabalamışlardır. Bu unsurların açığa çıkarılması ise eserlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Çalışmada incelediğimiz eserlerde de bu şekilde bir değişim ve narsist mitinin modernleşmesi söz konusudur. Bu çalışmada amaç, Oscar Wilde'ın "Dorian Gray'in Portresi", Hermann Hesse'nin "Narziss ve Goldmund" ve Nedim Gürsel'in "Resimli Dünya" adlı eserlerinin narsisizmi yansıtmada ne derecede birbirleri ve mitoloji ile örtüştüklerini ortaya koymak; benzer ve farklı yönleriyle narsist mitinin bu eserlerde nasıl değişikliklere uğrayarak yansıtıldığını karşılaştırmalı edebiyat verileri kullanılarak açığa çıkarmaktır. Eserler arasındaki karşılaştırmalı incelemede eserlerdeki mitik unsurların daha iyi algılanması açısından arketipçi eleştiri ve karakterlerin iç dünyalarını, sanatçının görüşlerini derinlemesine çözümleyebilmek adına psikanalitik yöntemden yararlanılacaktır. Bu karşılaştırmalı çalışma sonucunda; arketiplerin sürekli değişime uğrayarak edebiyat eserlerinde tekrarlandıkları, farklı ülkelerde ve farklı kültürlerde yaşasalar da insanların ortak noktalarda buluşabilecekleri gözlemlenmiştir. İncelenen eserlerin narsist mitinin birer yansıması olduğu ancak her bir yazarın özgün bir şekilde miti yeniden değiştirerek ve modernleştirerek aktardığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Oscar Wilde, Hermann Hesse, Nedim Gürsel, Narsist Miti.

Abstract

THE COMPARISON OF THE NARCISSUS MYTH IN "THE PICTURE OF DORIAN GRAY" BY OSCAR WILDE, "NARCISSUS AND GOLDMUND" BY HERMANN HESSE AND "PICTURE WORLD" BY NEDİM GÜRSEL

Human-specific some common and general features are called archetypes by specialists. By creating universal and general model archetypes have been effective in myths echoing themselves with the same themes through history. Because of the interrelation between mythology and literature this similar themes that echoing themselves passes through literature and provides the transfer of current one implicitly. Hereby from past to present it's seen that mythological elements have been subject to literary works. By blending, changing and modernizing these elements with different perspectives artists, poems and writers have tried

to create original works. The revelation of these elements led to a better understanding of the literary works. In the works that we analyze there is also the same kind of changing and modernization of the narcissus myth. The aim of this study is to present to what extent coincide the three novels; "The Picture of Dorian Gray" by Oscar Wilde, "Narcissus and Goldmund" by Hermann Hesse and "Resimli Dünya" (Picture World) by Nedim Gürsel with each other and mythology, and to reveal how the myth of Narcissus is represented in these novels in terms of comparative literature. In this comparative study archetypal criticism and psychoanalytical criticism will be used as it is equally essential to understand the mythological elements and psychology of the novel characters and authors. At the end of this comparative study it has been observed that archetypes have been echoed in literary works by going through some changes and people share common grounds even they have different cultures. It has been identified that each of the three novels is a representation of the myths of Narcissus; however each author narrates the myths by modernizing and changing it.

Keywords: Oscar Wilde, Hermann Hesse, Nedim Gürsel, The myths of Narcissus.